

POSLOVNO-KOMERCIALNA ŠOLA CELJE

Raziskovalna naloga:

PRAVNA UREDITEV ISTOSPOLNIH ZVEZ

Mentor: dr. Božidar VELJKOVIĆ, prof.

Avtorici: Florijana Sušec, 3.a
Nataša Mrzdovnik, 3.a

Celje, marec 2005

K A Z A L O

POVZETEK	2
SUMMARY	2
1 U V O D N I D E L	3
1.1 OPREDELITEV IN DEFINIRANJE RAZISKOVALNEGA PROBLEMA	3
1.2 NAMEN IN CILJI RAZISKOVALNE NALOGE	3
1.3 DOLOČITEV HIPOTEZ	3
1.4 DOLOČITEV RAZISKOVALNEGA NAČRTA IN METOD DELA	4
2 OSREDNJI DEL	5
2.1 TEORETI ČNI DEL	5
2.1.1 ZGODOVINA ISTOSPOLNE UREDITVE	5
2.1.2 PODROČJA NA KATERA JE USMERJENO MEDNARODNO GIBANJE ZA ENAKOPRAVNOST LEZBIJK IN GEJEV.....	5
2.1.3 LIBERTARNA DRŽAVA IN UREJANJE ISTOSPOLNIH ZVEZ	6
2.1.4 PRAVNA UREDITEV ISTOSPOLNIH ZVEZ V NEKATERIH DRŽAVAH.....	9
a) SLOVENIJA.....	9
b) ŠVEDSKA	10
d) NORVEŠKA IN ISLANDIJA	11
e) NIZOZEMSKA	11
g) ZDA, VELIKA BRITANIJA IN KANADA.....	13
2.1.5 SPREMENJEN KONCEPT PREDLOGA ZAKONA.....	15
2.1.6 POLITIČNE STRANKE IN ISTOSPOLNA RAZMERJA	16
2.2 PRAKTI ČNI DEL	18
2.2.1 REZULTATI RAZISKAV JAVNEGA MNENJA IN INTERPRETACIJA	18
2.2.2 OVREDNOTENJE HIPOTEZ	33
3 Z A K L J U Č E K	35
4 LITERATURA IN VIRI	39
5 PRILOGE	40
5.1 ANKETNI VPRAŠALNIK	40
ANKETA	41

P O V Z E T E K

Obstoj istospolne skupnosti v Sloveniji je dejstvo, ki ga je potrebno urediti tako, da se pripadnikom teh skupnosti zagotovijo vse temeljne osebne, politične, ekonomske, socialne in kulturne pravice. Torej ravnati v skladu z vsebino 14. člena Slovenske ustave. Ob vsem tem ne smemo spregledati tudi diktijo 53. člena Ustave, ki ureja položaj zakonske zveze in družine. To pomeni, da v sedanji obstoječi ustavni ureditvi, ni moč na enak način urediti obe spolni skupnosti. Temu nasprotuje tudi slovenska javnost, predvsem mladina. Mladina je nadvse tolerantna do homoseksualnih zvez in njihovih potreb. Pravni red nikjer ne kriminalizira in s tem tudi ne sankcionira njihove potrebe in način življenja. Vse svoje ekonomske, socialne in druge potrebe lahko zagotavljajo ob uporabi že obstoječih pravnih institutov civilnega prava, katere lahko k večjemu dopolnimo. Zato ni nobene potrebe po legalizaciji homoseksualnih partnerstev na enak način kot so urejena zakonska zveza in družina. Ureditev je sicer potrebna, toda na način, ki je primeren družbeni naravi pojava enospolnih ali homoseksualnih razmerij.

S U M M A R Y

The existence of homosexual community is a fact, which needs to be settled by assuring the members all of the basic personal, political, economical, social and cultural rights. In essence to act according to the content of the 14th article of the Slovenian constitution. We must also not overlook the diction of the 53rd article of the Constitution, which defines the status of the conjugal union and family. This means that in the current constitutional system there is not a way to equally balance both sexual communities. The Slovenian public, especially youth, also opposes this system. The youth is very tolerant to homosexual unions and their needs. The legal arrangement does not criminalize and by that also sanction their needs and way of life. All of their economical, social and other needs can only be assured with use of the existent legal institutes of civil law, which we can only slightly modify. That is why there is no need to legalize homosexual partnerships in the same way as the conjugal union and family are. There is a need for an arrangement, but in a way suited to the social nature of the phenomenon of homosexual relationships.

I U V O D N I D E L

1.1 OPREDELITEV IN DEFINIRANJE RAZISKOVALNEGA PROBLEMA

Živimo v času hitrih družbenih sprememb. Priče smo novim pogledom na vsebino in pomen nekaterih, lahko rečemo, tradicionalnih pojavov. V mislih imava predvsem novo pojmovanje in razumevanje položaja nekaterih družbenih skupin, ki praviloma na takšen ali drugačen način predstavljajo posamezno manjšino. Manjšine so same po sebi »ogrožene« s strani večine že s tem, da ne morejo po demokratični poti izboriti nobeno od svojih pravic. Zanima naju predvsem družbeni položaj istospolno usmerjenih oseb, ki so ravno tako manjšina. Glede na različen in predvsem negativni ali odklonski odnos ljudi do pravic te manjšine. V našem okolju se samoumevno postavlja problem strpnosti do drugačnih. Poleg tega se z vprašanjem strpnosti pojavlja **problem**, kako pravno zaščititi pravice manjšin oziroma, kako zagotoviti pravno ureditev istospolnih partnerstev ali istospolna partnerska razmerja. Problem je postal toliko večji zaradi večkratnih neuspešnih poskusov ureditve položaja istospolnih razmerij oziroma zvez.

1.2 NAMEN IN CILJI RAZISKOVALNE NALOGE

Najina naloga ima več ciljev glede na obsežnost, občutljivost in kompleksnost problema. Najprej je potrebno ugotoviti obstoječi odnos javnosti do sprejemanja istospolnih partnerstev za navaden družbeni pojav, torej, v kakšni meri naše okolje razume in ne obsoja ta razmerja. Drugi, nadaljnji cilj je, ugotoviti, kako ta partnerstva na najbolj sprejemljivi način postaviti v enakopraven družbeni položaj, torej, kako pravno urediti to razmerje. Eden izmed namenov najine naloge je, da ugotoviva, kako so v preteklosti potekala prizadevanja za ureditev omenjenih razmerij v našem in širšem okolju. Ravno tako želiva izvedeti, kako so danes pravice te manjšine urejene v nekaterih tujih državah in s primerjalno metodo izločiti tiste institute, ki bi bili sprejemljivi za naše okolje.

1.3 DOLOČITEV HIPOTEZ

1. Predpostavljava, da večina vprašanih sprejema istospolno zvezo kot naraven pojav.
2. Meniva, da večina vprašanih nasprotuje pravni ureditvi istospolnih zvez na enak način, kot so urejene različno spolne zveze.
3. Meniva, da večina vprašanih ne pozna vsebine Predloga zakona o istospolni zvezi.
4. Meniva, da večina vprašanih ne sprejema rešitev, ki dovoljuje istospolnim zvezam, da posvojijo in vzgajajo otroke.
5. Pravna ureditev istospolnih zvez je najbolj potrebna zaradi ureditve socialno-ekonomske varnosti partnerjev (gejev in lezbijk).
6. Meniva, da večina vprašanih misli, da število istospolnih partnerstev po svetu narašča. Ta porast ni posledica dejanskega povečanja tega pojava, temveč večje strpnosti okolja do drugačnih in tako istospolno usmerjeni nimajo razloga za skrivanje svojih nagnjenj.

1.4 DOLOČITEV RAZISKOVALNEGA NAČRTA IN METOD DELA

Pri organiziranju najine raziskovalne naloge sva se odločili, da raziskavo narediva med dijaki in študenti (srednješolsko in višje ter visokošolsko izobraževanje). Najprej bova uporabili prijeme, ki jih omogoča sekundarna metoda dela in pregledali dostopno literaturo na temo Pravne ureditve istospolnih partnerjev, kajti le tako bova lahko raziskali to obširno temo. Da bi našli čim boljše podatke in mnenja ljudi, sva se odločili, da v raziskovalno nalogo vključiva približno 500 anketirancev. Tako sva predvidevali izpeljati anketiranje na Poslovno-komercialni šoli Celje – srednji in višješolski program, Šolskem centru Celje, Višji strokovni šoli Slovenj Gradec, Srednji zdravstveni šoli Celje in Višji komercialni šoli Brežice. To pomeni, da bova uporabili vse tiste prejeme, ki jih dopušča primarna metoda raziskovalnega dela.

2 OSREDNJI DEL

2.1 TEORETI ČNI DEL

2.1.1 ZGODOVINA ISTOSPOLNE UREDITVE

Kot kaže dejstvo, je vedno, v vseh družbah, kulturah in zgodovinskih obdobjih, določeno število ljudi, ki jih spolno privlači isti spol.¹ S pojavom modernega gibanja za enakopravnost lezbijk in gejev, ob koncu šestdesetih let, nastopijo tudi zahteve za družbeno enakopravnost in socialno pravičnost. To niso zahteve po posebnih privilegijih, temveč po enakih pravicah, ki niso nenavadne in ne bi smele povzročati družbenega nasprotovanja. Splošna deklaracija o človekovih pravicah (člen 22) pravi, da ima vsakdo, kot član družbe, pravico do socialne varnosti in sredstev neke države, ekonomskih, socialnih in kulturnih pravic, nepogrešljivih za njegovo dostojanstvo in svoboden razvoj njegove osebnosti.

O diskriminaciji na osnovi spolne usmerjenosti se v Evropski uniji razpravlja od leta 1984. Poročilo Sveta Evrope iz leta 1993 pravi, da so, v Evropi in drugod, lezbijke in geji na vseh področjih družbenih razmerij diskriminirani, ne zaradi svojih dejanj, temveč zaradi dejstva, da so kar so. Tudi Evropski parlament je v več deklaracijah skušal zaščititi seksualno identiteto posameznika oziroma posameznice, v njegovih dokumentih iz leta 1994 je zapisano, da je seznam področij, na katerih so lezbijke in geji dolgi, diskriminacija je prisotna skoraj povsod; v sistemu zdravstva, izobraževanja, na področju dela, vzgoje itd.

Po uradnih podatkih v Evropi živi 50 milijonov gejev in lezbijk, od tega 35 milijonov v Evropski uniji. Večina članic Evropske unije (osem od skupno petnajstih držav) ima, vsaj v določeni meri, urejeno zakonodajo, ki preprečuje diskriminacijo na podlagi spolne usmerjenosti, vendar so splošne razmere še daleč od zagotavljanja vseh človekovih in civilnih pravic.

2.1.2 PODROČJA NA KATERA JE USMERJENO MEDNARODNO GIBANJE ZA ENAKOPRAVNOST LEZBIJK IN GEJEV

Ureditev partnerskih razmerij in družinska zakonodaja je temeljno področje boja za enakopravnost.² Zakonodaja evropskih držav izrecno ščiti družino, še posebej otroke in jim na ta način zagotavlja okolje, v katerem se lahko realizirajo humani pogoji skrbnosti, vzgoje in starševske ljubezni. Ker pa istospolne družine nimajo enake zakonske zaščite kot različnospolne družine, odraščata samo v Evropi več milijonov otrok v zapostavljenem položaju. Vsi otroci imajo pravico, da njihove družine zakonodaja in socialna politika obravnavata na enakopravni osnovi. Ena temeljnih zahtev lezbijčnega ter gejevskega gibanja je zahteva po enakih starševskih pravicah; starše naj se presoja po njihovih starševskih sposobnostih in ne po spolni usmerjenosti. Odgovornost, ljubezen in skrb za otroke so edino merilo kvalitetnega starševstva. Sistematične raziskave vedno znova poudarjajo dejstvo, da se otroci, vzgojeni v istospolnih družinah v ničemer ne razlikujejo od vrstnikov iz heteroseksualnih družin.

¹ www.mladina.si

² http://www.delo.si/index.php?sv_path=41,35,34149

Sistem šolskega izobraževanja v nekaterih državah, tudi po Sloveniji, ne zagotavlja vsebin s področja istospolne usmerjenosti. Šolarji in šolarke imajo pravico do znanja o različnih vrstah seksualnosti. Nevtralne informacije so osnova za premagovanje splošne homofobije, ki je v prvi vrsti posledica pomanjkanja znanja. Antihomofobična pedagogika je namreč temeljno načelo sodobnega šolskega in izobraževalnega procesa. Pozitivne posledice antihomofobične pedagogike se že kažejo v skandinavskih državah.

Nediskriminirana delovna zakonodaja zadeva položaj gejev in lezbijk na področju dela in zaposlovanja. Homoseksualnost se v procesu iskanja zaposlitve najpogosteje zamolči in ostane prikrita tudi v teku delovnega razmerja. Kadar ni prikrita je pogosto predmet negativnega odnosa delovnega okolja. Posredno gre, zaradi neurejenosti širše zakonodaje, za neuresničevanje številnih pravic in socialnih varščin, ki sicer pripadajo različnospolnim parom (zdravstveno in socialno zavarovanje po partnerki oziroma partnerju, bolniški dopust, status svojca oziroma svojke, številne ugodnosti za partnerko oziroma partnerja, npr. na področju davčne politike, stanovanjske politike). Delavske pravice istospolno usmerjenih oseb so zato že dolga leta predmet sindikalnega boja, zanje se zavzemajo številni ugledni sindikati kot so: UNISON (največji britanski sindikat za javni sektor), ÖTV (nemški sindikat javnega servisa, transporta in prometa), FNV (zveza nizozemskih sindikatov).

Socialna politika je izredno široko področje prizadevanj za enakopravnost gejev in lezbijk. Ker so lezbijke in geji izključeni iz celotnega obsega socialnih pravic in varščin, ki izvirajo iz partnerstva ali zakonske zveze je stopnja podvrženosti revščine pri tej kategoriji večja kot pri heteroseksualnih parih. Še posebej so temu izpostavljene lezbijke, saj je stopnja plačila za isto delo, ki ga prejema ženske v Evropski uniji povprečno še vedno 20 % nižja od plačila, ki ga za isto delo prejema moški.

2.1.3 LIBERTARNA DRŽAVA IN UREJANJE ISTOSPOLNIH ZVEZ

Urejanje pravnega položaja istospolnih zvez³ je, z daljšimi ali krajšimi presledki, že nekaj let aktualna tema v Sloveniji, ki pa se je v zadnjih mesecih preselila tudi v zakonodajni postopek v državnem zboru. Civilno - družbene in politične skupine se opredeljujejo za in proti t. i. »istospolnim porokam«, v njihovo podporo se izvajajo pravne in politične akcije, lobiranja in propaganda. Zagovarjanje nasprotnih mnenj in stališč je v večini primerov tako strastno in osebno, da že nastaja pregreto ozračje ideološkega »boja za resnico« oziroma boja za edini in svoj pravo. Problematika istospolnih zvez se tako oddaljuje od reševanja konkretnih vprašanj in težav, s katerimi se državljanke in državljani soočajo v resničnem vsakdanjem življenju. Takšen prestižen boj za uveljavljanje svoje resnice skozi splošno pravno pravilo je tuj demokratičnemu in libertarnemu razumevanju družbe in dejansko ogroža delovanje vsebinske demokracije. V demokratični družbi je splošno pravno pravilo namreč predmet dogovora in soglasja med državljani demokratične države in se oblikuje na osnovi vsem dostopnega, objektivnega in treznega premisleka oziroma razmisleka o stvari. Le takšno dogovarjanje je legitimno orodje za iskanje pravega izmed številnih ponujajočih se vrednostnih sistemov. V pluralni in demokratični sodobni družbi nas vodi do skupnega jezika in omogoča državljanjsko sobivanje. V razgretem ozračju strastnega in nepopustljivega ideološkega razpravljanja, vsiljevanja volje in enostranskih rešitev pa takšen trezen razmislek ni mogoč in ogroža obstoj svobodne, t.j. libertarne družbe, za katero je značilno, da se razglša za okolje, ki je osvobojeno vseh nepotrebnih ideoloških naplavin.

³ NAGLIČ, A. (2004). Ampak. Libertarna država in urejanje istospolnih zvez. Št.11. Str. 21 in 22.

Splošno prepričanje je, da večina ljudi želi živeti v takšni libertarni državi, ki svojim državljanom in državljanom ne vsiljuje nobene ideologije in jim pusti mirno spati. Časi racionalizma, klerikalizma, laicizma, komunizma, fašizma, nacizma, stalinizma, liberalizma in ostalih totalitarnih izmov naj bi bili že zdavnaj za nami, varno deponirani na smetišču zgodovine. Ostala naj bi le še skromna libertarna država, ki se pretirano ne vtika v življenje državljanov in državljanov, ga ne obremenjuje s pretiranim normiranjem in določanjem takšnih in drugačnih obveznosti. Pušča svobodo na osebni, politični, socialni in ekonomski ravni. Dejavnost države v to svobodo je dopusten le za primer varovanja in uveljavljanja človekovih pravic, zagotavljanje socialne varnosti ogroženih skupin prebivalstva in uveljavljanja načela pravne države. Libertarna država je skratka dejavna le takrat ko želi ohraniti obstoječi sistem pravic in svoboščin. Človekove pravice, katerih glavna naloga je udeleževanje človekove svobode na osebni, politični, socialni in ekonomski ravni, pa so danes po splošnem pojmovanju in občecivilizacijskem dogovoru edina ideologija, edino vrednostni sistem, ki je spremenljiv za »ideologij osvobojeno«
libertarno državo.

Zakonsko in zunajzakonsko zvezo sme takšna libertarna država torej pravno urejati le na podlagi načela socialne države in samoohranitve družbe. Tako naj tudi slovenska ustava ne bi zagotavljala varstva zakonski zvezi neposredno, ampak le preko varstva družine, t.j. razmerja med staršem in otrokom. Država varuje korist otroka kot najšibkejšega člana družine, od otroka pa je odvisna tudi sama prihodnost družbe in države. Interes za pravni poseg je tako zelo velik. S sistemom socialnega in zdravstvenega varstva in številnih pravic in dolžnosti, ki s tega sistema izhajajo, država podpira zakonske in zunajzakonske skupnosti, da bi zagotavljale nastajanje novih rodov, ki so pravzaprav investicija v prihodnost in naj bi omogočili ohranitev družbe. Da sta zakonska zveza in zunajzakonska skupnost opredeljeni kot skupnost moškega in ženske torej ni naključje. O tej namenski posebni skupnosti med moškimi in ženskimi se namreč odlikava zakon narave, kjer se novo življenje poraja iz spolnega razmerja med bitjema različnih spolov. Motiv za pravno urejanje zakonske zveze in zunajzakonske skupnosti tako ni prav nič romantičen in vzroka ne smemo iskati v spodbujanju in varovanju ljubezni med zakoncem in zunajzakonskima partnerjema. Stanje in počutje v glavah in srcih državljanov in državljanov, libertarne države ne sme prav nič zanimati.

Opravičeno je torej pričakovati, da bo libertarna država istospolno zvezo pravno uredila v primeru, da bo takšna zveza lahko postala družina. V drugem odstavku 53. člena Ustave je določeno, da zakonsko zvezo in pravna razmerja v njej, v družini in zunajzakonski skupnosti ureja zakon. Iz omenjene odločbe tako na prvi pogled izhaja, da se na ravni zakona kot zakonska zveza lahko brez posebnih zapletov opredeli tudi skupnost med osebama istega spola. Ustava namreč nikjer izrecno ne določa, da je zakonska zveza skupnost dveh oseb nasprotnega spola. Vendar pa je omenjena določba neločljivo povezana z določbo tretjega odstavka istega člena, ki državi nalaga dolžnost varovanja družine, materinstva, očetovstva, otrok in mladine. Po ustaljeni upravni doktrini je jasno, da pojem družine pomeni razmerje med starši in otroci oziroma med staršem in otrokom. Dve odrasli osebi torej praviloma še ne predstavljata družine. Takšno tezo o sistemski in vsebinski nerazdružljivosti zakonske zveze in družine potrjuje tudi sama naslovitev pravice v Ustavi, ki se v podnaslovu člena dobesedno glasi »zakonska zveza in družina«. V skladu z veljavnim pravom je, tako kot zakonska zveza, mogoča le skupnost moškega in ženske, ker le takšna zveza omogoča, da z rojstvom in posvojitvijo otroka nastane družina. Libertarna država torej začne istospolne zveze v skladu s svojo ideološko osvobojenostjo pravno urejati šele takrat, ko in če bo v družbi prišlo do soglasja, da sme tudi istospolna zveza kot razmerje med staršem in otrokom postati družina. Bodisi z rojstvom otroka po naravni oziroma umetni poti, bodisi s posvojitvijo. Ob vsem tem pa se je treba zavedati da v kolikor se na zakonski ravni uredi možnost sklepanja istospolnih zakonskih zvez oziroma skupnosti brez možnosti posvojitve otrok in pravice do umetne

oploditve, bodo v skladu z ustavnim načelom enakosti pred zakonom istospolne zakonske zveze pridobile pravico do umetne oploditve in posvojitve otrok. S takšnim zakonom bo namreč prišlo do diskriminacije, do različnega urejanja enakega družbenega pojava, t.j. monogamne življenjske skupnosti med dvema odraslima osebama. Skupnost med moškimi in žensko bo z vzpostavitvijo istospolne skupnosti naenkrat imela več pravic kot slednja. Če namreč libertarna država po svoji ideološki skoposti, oziroma ekonomičnosti, določen družbeni pojav regulira le iz razloga načela samoohranitve in načela socialne države, bo tudi istospolnim skupnostim morala podeliti funkcijo vzgoje otrok in socialnega skrbstva, da bo opravičila in omislila svoj pravni poseg v takšno skupnost. Samo razlika v pojmovanju »zakonska zveza« in » istospolna skupnost« kot to predlagajo nekateri, še ni dovolj tudi za razlikovanje v obsegu in vrsti pravic. Ustava je pač zakonu nadrejeni pravni akt in ustavno sodišče si ne bo smelo pomišljati udejanjiti pravic, ki jih zakonske zveze izvirajo na podlagi obstoječe ustavnopravne ureditve tudi za istospolne skupnosti, ki bodo kljub drugačnemu poimenovanju v pravu in v glavah ustavnih sodnikov dobile značaj zakonske zveze.

Pravno urejena zakonska zveza in zunajzakonska skupnost je v Ustavi zapisana človekova pravica in vitalno interesno področje libertarne države. Vrednostno gledano istospolna skupnost oziroma zveza takšnega značaja nima, ker v družbi ni soglasja, da je lahko tudi istospolna skupnost primerno okolje za rast, vzgojo in razvoj otrok kot mladih državljanek in državljanov. Prevladuje mnenje, da je za otroka najbolje, da živi v urejeni družinski skupnosti matere in očeta, ki jo je država dolžna podpirati in spodbujati z zakonodajnimi ukrepi. S pravno ureditvijo istospolne zveze bi libertarna država kršila to prevladujoče mnenje. Civilni zakoni opravljajo namreč zelo pomembno in včasih odločilno vlogo pri širjenju določene miselnosti in navad. Življenjske oblike in vzorci, ki jih izražajo, ne samo da oblikujejo družbeno življenje na zunaj, marveč težijo k spremembi miselnosti in vrednotenja samega obnašanja državljanek in državljanov. Takšno ravnanje pa je že preveč ideološko in pristransko, skratka nesprejemljivo za libertarno državo, ki se mora le odzivati na potrebe državljanek in državljanov. Nasprotno pa je v primeru zahtev po pravnem urejanju istospolnih zvez mogoče čutiti tendence po umetnem proizvajanju potreb in njihovem vcepljanju v glave in srca državljanek in državljanov. Istospolne skupnosti v ničemer ne prispevajo oziroma koristijo za skupno dobro družbe in zato ne potrebujejo posebne pozornosti s strani pravnega urejanja. Za zdaj namreč še ne morejo oziroma ne smejo zagotoviti razmnoževanja in preživetja človeške vrste. V takšni skupnosti torej ni otroka, ki bi potreboval zaščito države. S pravnim urejanjem istospolnih zvez pa bi se na vrednosti in materialni ravni zmanjšala možnost spodbujanja in varovanja zakonske zveze kot ustanovne, ki je bistvenega pomena za skupno dobro. Poleg propagandnega učinka, da so tudi istospolne zveze primerno okolje za družinsko življenje, bi neizogibno prišlo do transferja obstoječih socialnih in zdravstvenih pravic oziroma finančnih in materialnih sredstev z zakonski in zunajzakonskih skupnosti k istospolnim skupnosti. Družba namreč razpolaga z omejenim obsegom sredstev države in na novo vzpostavljenim pravnim institutom istospolne zveze. Sredstev ne bi mogli dobiti nikjer drugje kot pri obstoječih institutih zakonske zveze in zunaj zakonske skupnosti.

Pravno urejanje istospolne skupnosti pa tudi ni neposredno opravičeno na podlagi načela socialne države. Istospolne osebe namreč same po sebi niso neka ogrožena ali posebna skupina državljanek in državljanov, ki bi z vidika humanosti potrebovali posebno pravno ureditev in zaščito. Obstoječi pravni sistem libertarne države namreč že sedaj istospolnim osebam omogoča, da v skladu in na podlagi civilnega prava uredijo medsebojna pravna razmerja avtonomno v skladu s svojo voljo. S pravnim dogovorom med dvema ali več istospolnimi osebami, oziroma s pogodbo, je mogoče uveljaviti praktično vse pravne ugodnosti, ki naj bi izhajale iz pravno priznane istospolne zveze. Tako je mogoče rešiti vprašanje dedovanja, preživljanja in vsakršnega zavarovanja. Sicer pa se večina pravic (iz socialnega, zdravstvenega, pokojninskega zavarovanja in zavarovanja) za primer

brezposelnosti tako ali tako pridobi na individualni osnovi z rednim poravnavanjem obveznosti do države. Torej za njihovo pridobitev ni potrebna sklenjena zakonska ali zunajzakonska zveza. Posamezne težave, nefleksibilnosti in trdote s katerimi se v postopkih pred državnimi in paradržavnimi organi soočajo istospolne osebe, pa lahko v vsakem trenutku pomaga reševati vlada s posameznimi pravnimi akti in internimi navodili. Avtonomnosti človeške osebe in pravici do drugačnosti je torej v obstoječem slovenskem pravnem sistemu že zadoščeno. Pritiski za pravno urejanje istospolnih skupnosti tako ne morajo izvirati iz dejanskih potreb določene skupine državljanek in državljanov, ampak so lahko le izrazito ideološko pogojeni. Pravni poseg države na omenjeno področje bi bil zato nelibertaren. V obstoječem slovenskem pravnem redu pa je zadoščeno tudi načelo enakosti pred zakonom v skladu s 14. členom ustave. Jasno je, da enake človekove pravice kot heteroseksualne, uživajo tudi homoseksualne osebe. Zakonska zveza in družina je v ustavi kodificirana človekova pravica. Istospolne osebe lahko pred pristojnim državnim organom sklenejo veljavno zakonsko zvezo z osebo nasprotnega spola in z njo osnujejo tudi družino. Pravica do zakonske zveze in družine, kot namensko posebne življenjske skupnosti med moškim in žensko, je tako na voljo vsem pod enakimi pogoji, tako heteroseksualnim kot homoseksualnim osebam. Matičarji vse kandidate za zakon obravnavajo enako, ne glede na njihovo spolno usmerjenost. Izključitev je edino le glede na spol, katerega določa narava in ne človek.

Zdi se, da zagovorniki pravnega urejanja istospolnih skupnosti ne sprejemajo dejstva, da je zakonska zveza oziroma zunajzakonska skupnost med moškim in žensko drugačna od istospolne skupnosti. Ima drugačno vlogo in pomen v družbi. Prva je družbeno koristna, saj po naravi stvari predstavlja človeški potencial za obnavljanje družbe. Druga te družbene koristnosti nima, oziroma je po današnjem večinskem prepričanju demokratične javnosti neprimerno okolje za vršenje takšne vloge. Libertarna država, v kolikor ostaja zvesta svojemu svobodnjaštvu in minimalnemu normiranju družbenih razmerij tam, kjer ni nujno, torej ne more in ne sme biti zainteresirana s pravnim urejanjem istospolnih skupnosti. Celo več, takšen poseg države bi pomenil, da zapušča nepristranska libertarna izhodišča in v nasprotju z voljo ljudstva zavzema in propagira liberalistične težnje neogrožene manjšine na račun večine. Na mestu je tudi vprašanje, ali tlačenje istospolnih skupnosti v isti koš s heteroseksualnimi ne pomeni poskusa zanikanja homoseksualnega dela populacije in poskusov njihovega podjarmljenja heteroseksualnim normam. Vse ljubezni so enako lepe, a vse ljubezni so tudi neprimerne za pravno urejanje. Pri pobudah za pravno urejanje istospolnih skupnosti ne gre niti za reševanje stiske posameznika niti za človekove pravice. Gre preprosto za ideološki boj, ki pa ga mora prava libertarna oblast ostro zavriniti, ker uničuje in odpravlja libertarno družbo, v kateri je svoboda posameznika prepoznana kot temeljna vrednota.

2.1.4 PRAVNA UREDITEV ISTOSPOLNIH ZVEZ V NEKATERIH DRŽAVAH

a) SLOVENIJA

Demokratična država mora zagotavljati življenjske pogoje,⁴ ki omogočajo uresničevanje človekovih in civilnih pravic svojih državljanov in državljanek. Medtem ko slovenska zakonodaja kazensko preganja diskriminacijo na podlagi spolne usmerjenosti (čl. 141. Kazenskega zakonika RS), pa v ostalih primerih pravni okvir istospolno usmerjenemu prebivalstvu ne zagotavlja vseh civilnih in človekovih pravic. Gre predvsem za kršitve 14.

⁴ www.kapis.org/clanki-partnerstva-kajjevozadju.html

člena (enakost pred zakonom) in 53. člena (pravica do poroke) ustave RS ter nespoštovanje Deklaracije o človekovih pravicah in temeljnih svoboščinah, kakor tudi številnih mednarodnih konvencij.

Leta 1998 je posebna komisija pri Ministrstvu za delo, družino in socialne zadeve obravnavala besedilo predloga zakona (osnutek je pripravil Inštitut za civilno pravo pri Pravni fakulteti Maribor), ki naj bi omogočal pravno ureditev partnerskih razmerij med istospolnima partnerjema oziroma partnerkama. Nov zakon naj bi omogočal sklenitev t. i. registriranega partnerstva, po predvidevanjih omenjenega ministrstva pa naj bi prišel v parlamentarno obravnavo februarja letos. Ob tem je potrebno opozoriti na razliko med registriranim partnerstvom in zakonsko zvezo. Pravice, ki izhajajo iz registriranega partnerstva so namreč občutno manjše od tistih, ki izvirajo iz sklenitve zakonske zveze. Morebitna uvedba registriranega partnerstva tako še zdaleč ne pomeni tudi enakopravnosti, kvečjemu začasno in prehodno rešitev statusa istospolnih parov.

Visoka stopnja družbene homofobije ter pomanjkljivo znanje o sistemu državljskih pravic, je privedlo do specifične situacije. geji in lezbijke se niti sami ne zavedajo svojega drugorazrednega državljanstva ter s potiskanjem teh vprašanj v sfero zasebnosti vztrajno podaljšujejo svoj negativni status. V prizadevanjih za zakonsko ureditev partnerskih razmerij istospolno usmerjenih oseb, je ključno vprašanje doslednega funkcionalizma pravnega aparata in spoštovanje človekovih pravic in dostojanstva, česar ni mogoče opravičiti z obrabljeno sintagmo "moje zasebno življenje je samo moja stvar". Vsakogaršnje zasebno življenje je zasebna stvar le do mere, ko niso kršene njegove ali njene osnovne civilne in človekove pravice.

b) ŠVEDSKA

Na Švedskem je že 1. januarja 1988 začel veljati Zakon o homoseksualni skupnosti, ki je istospolne skupnosti po svojih pravnih posledicah delno izenačeval z različnospolnimi izvenzakonskimi skupnostmi.

Nekaj let kasneje je začel veljati Zakon o registraciji istospolnih skupnosti. Ta zakon ureja možnost registracije alternativne življenjske skupnosti, ki mora izpolnjevati določene pogoje. Čeprav je ta zakon očitno namenjen istospolnim skupnostim, pa dopušča tudi registracijo različnospolnih skupnosti. Za registracijo se ne postavlja pogoja skupnega seksualnega življenja, niti ne skupnega gospodinjstva. Registracija pa ni mogoča v primeru mladostnosti, bližnjega sorodstva, že obstoječe zakonske zveze ali že obstoječe registrirane skupnosti enega ali obeh partnerjev.

Registracijski postopek je zelo podoben postopku pri sklenitvi zakonske zveze. Skupnost preneha s smrtjo enega od partnerjev, lahko pa tudi z odločbo sodišča. V takem primeru se smiselno uporabljajo določbe glede razveze zakonske zveze. Registrirana skupnost ima enake pravne posledice kot zakonska zveza glede medsebojne obveznosti preživljanja, premoženjskih pravic, dedovanja, določanja priimkov, pokojnin in drugih socialnih dajatev. Registrirani istospolni pari ne morejo posvojiti otroka ne kot par in ne posamezno. Nobeden od njiju ne more biti skrbnik mladostnega otroka. Zanje ne veljajo pravila o umetnem osemenjevanju in nimajo dostopa do drugih oblik umetne oploditve. Prav tako nimajo pravice do vdovske pokojnine in privilegija, ki jih uživajo poročene ženske, t.j. na področju njihovega delovnega prava. Končno se zanje ne uporabljajo predpisi o mednarodnem zasebnem pravu glede zakonske zveze, posvojitve in skrbništva iz leta 1931.

V skandinavskih deželah premoženje zakoncev temelji na načelu ločenega premoženja. Zakonca ostaneta lastnika premoženja, ki ga imata ob sklenitvi zakonske zveze in je njuno posebno premoženje tudi vse, kar sta pridobila v času trajanja zakonske zveze. Hkrati pa je vsak zakonec za svoje dolgove odgovoren sam s svojim premoženjem in drug za drugega ne odgovarjata. Poleg ločenega premoženja imata zakonca tudi skupno zakonsko premoženje, ki se v primeru delitve po odbitku dolgov vsakega zakonca, razdeli med njiju na polovico, razen če se partnerja nista drugače sporazumela in oba podpisala drugačnega sporazuma.

Tudi pri zunajzakonskih razmerjih in istospolnih skupnostih je premoženje ločeno, vendar pa zakon ob prenehanju življenjske skupnosti na specifičen način ureja premoženje, ki ga sestavljajo gospodinjski predmeti partnerjev in skupno stanovanje. Ureja pravico do stanovanja, ki ga imata oba partnerja skupaj ali samo eden od njiju v najemu in je bilo do razdora njuno skupno bivališče.

c) DANSKA

Danski zakon o registriranih skupnostih je začel veljati 1. oktobra 1989. Čeprav je temu zakonu vlada nasprotovala, so opozicijske stranke pri njem vztrajale, da bi s tako radikalnim zakonom opozorile nase. Nekateri so izražali tehtne pomisleke glede tako globalnega približanja homoseksualnih skupnosti zakonski zvezi in opozarjali na bistvene razlike med obojimi skupnostmi.

Registrirana skupnost je na Danskem, glede več pravnih posledic, izenačena z zakonsko zvezo. Gre za zelo skopo ureditev sedmih členov, ki vsebujejo predvsem pravila o tem, kateri predpisi glede zakonske zveze se in kateri se ne uporabljajo za registrirano skupnost. Tako registrirana skupnost nima nobenih posledic glede otrok. Registracija je omejena na istospolne pare, od katerih ima vsaj eden od partnerjev svoje prebivališče na Danskem.

d) NORVEŠKA IN ISLANDIJA

Norveški in islandski zakon sta po svoji vsebini precej podobna danski in švedski ureditvi. Sto razliko, da Islandija kot edina od skandinavskih držav predvideva možnost posvojitve otroka enega partnerja s strani drugega. Oba hkrati pa tudi v Islandiji ne moreta posvojiti otrok.

e) NIZOZEMSKA

Na Nizozemskem je s 1. januarjem 1998 začela veljati nova pravna ureditev. Uvedla je možnost registracije istospolnih partnerskih skupnosti, pa tudi skupnosti oseb različnega spola, ki bi lahko sklenile zakonsko zvezo, vendar tega nočejo. Šlo naj bi za novo obliko civilnega stanu, ki je enakovredna zakonski zvezi. Pogoji za registracijo različnospolnih skupnosti so enaki kot pogoji za sklenitev zakonske zveze. Načelna izenačitev registrirane skupnosti z zakonsko zvezo je prinesla tudi spremembe v drugih delih civilnega zakonika, kakor tudi v drugih zakonih, ki govorijo o zakoncih. V kazenski zakonodaji pa so se ugodnosti, ki veljajo za osumljenčevega zakonca, raztegnile na njegovega registriranega partnerja.

Registracija, ki jo ravno tako kot zakonsko zvezo opravi matičar, prinaša za partnerja določene medsebojne pravice in dolžnosti, ki so v največji možni meri enake tistim med zakoncema. Ta registracija se ne sme zamenjevati z registracijo istospolne ali različnospolne alternativne življenjske skupnosti, ki je bila že dalj časa možna v več občinah in ki ne pomeni drugega kot dokazno sredstvo v primeru, ko je potrebno dokazovati obstoj in čas trajanja konkubinata. Pari, ki so na ta način že »registrirani«, bodo morali (če bodo hoteli in izpolnjevali pogoje) registracijo opraviti v skladu z novim zakonom.

Registracija je dovoljena za nizozemske državljane in tujce, ki so državljani Evropske unije ali kakšne druge države - podpisnice sporazuma o Skupnem evropskem gospodarskem prostoru. Za druge tujce pa je določeno, da morajo imeti dovoljenje za bivanje ali dovoljenje za naselitev na Nizozemskem. Zakon ne zahteva, da imata partnerja prebivališče na Nizozemskem in tudi ne postavlja pogoja skupnega gospodinjstva.

Zakon pa prepoveduje »bigamijo«. Ena oseba lahko sklene registrirano skupnost le z eno osebo in obstoj registrirane skupnosti je zadržek za sklenitev zakonske zveze, je pa obstoj zakonske zveze tudi zadržek za sklenitev registrirane skupnosti.

Postopek za prijavo sklenitve in samo sklenitev registrirane skupnosti je zakonodajalec praktično povsem izenačil postopku pri sklenitvi zakonske zveze. Registracija se izvrši na občini v obliki registracijske listine (poročna listina pri zakonski zvezi), ki jo sestavi matičar. Uporabljajo se tudi zakonska določila glede prič in glede možnosti sklenitve registracije preko zastopnikov. Podobno kot pri sklepanju zakonske zveze morata zaročenca izrecno izraziti svojo voljo za sklenitev registrirane skupnosti in sprejemati njene posledice.

Registrirana skupnost je izenačena z zakonsko zvezo v pravicah in obveznostih partnerjev glede režima skupnega in pogodbenega premoženjskega režima. Partnerja v registrirani skupnosti sta načeloma zavezana živeti skupaj, ravno tako kot zakonca, lahko pa se sporazumeta, da bosta živela ločeno ali pa sta k temu prisiljena, na primer zaradi službe v drugem kraju.

Obstoj registrirane skupnosti pa nima nobenih avtomatičnih posledic za pravni status otrok, ki se rodijo obema ali enemu od partnerjev. S spremembami na področju družinskega prava pa je postalo možno, da očetov ali materin partner-ka kot posameznik otroka posvoji ali pa da mu sodišče podeli pravico, da skupaj s partnerjem(ko) izvršuje starševsko dolžnost nad otrokom.

Posebnost je nizozemski zakonski režim skupnega premoženja, ki velja tudi za registrirano skupnost. Vse premoženje, ki sta ga zakonca (vsak zase) imela ob sklenitvi zakonske zveze postane skupno, kakor tudi vse, kar sta oba oziroma eden ali drugi pridobila v času trajanja zakonske zveze. Posebnega premoženja enega ali drugega ni, razen v primeru, da je v oporoki ali pri darilni pogodbi izrecno določeno, da naj določena dobrina pripade enemu od zakoncev osebno. Tej ureditvi pa se partnerja lahko izogneta tako, da se s pogodbo, ki mora biti sklenjena v obliki notarskega zapisa in posebej registrirana na občini, dogovorita za drugačen premoženjski režim.

Registrirana skupnost preneha s smrtjo, če je eden od partnerjev razglašen za pogrešanega, na podlagi izvensodnega sporazuma, sklenjenega pred odvetnikom ali notarjem, z razvezo na predlog enega od partnerjev. O razvezi odloča sodišče v nepravdnem postopku in učinkuje od trenutka izbrisa iz registra. Isto velja za sporazumno prenehanje skupnosti.

f) NEMČIJA IN AVSTRIFA

Istospolna življenjska skupnost v Nemčiji ni pravno priznana, na kar kažejo testni sodni primeri pred ustavnim sodiščem. Ob tem se je izoblikovalo mnenje, da bi bilo potrebno pravico do sklenitve zakonske zveze interpretirati drugače kot za heteroseksualne pare in od tod tudi ideja o registraciji in o priznanju posledic skupnosti neporočenih parov. Za uresničitev te ideje v Nemčiji še ni bilo veliko storjenega. Po pozitivni nemški zakonodaji o posvojitvah in rejništvu lahko otroka posvojita zakonca ali samo ena samska oseba, istospolni par ne more posvojiti otroka. Tudi samski osebi posvojitev ni odobrena, če je znana njena istospolna usmerjenost. Donorska inseminacija je dovoljena samo za poročene ženske. Partnerjem, ki žive v istospolni skupnosti, pa pogosto tudi niso zaupani lastni otroci, z obrazložitvijo, da je njihov življenjski način nemoralen.

Tudi v Avstriji istospolne skupnosti pravno niso priznane. Ugotavljajo pa pomanjkljivosti v tem, da partner ni upravičen do davčnih olajšav kot jih imajo zakonci, da ne more biti zdravstveno zavarovan po partnerju, da nima dedne pravice in pravic iz naslova skupnega premoženja, da po smrti partnerja nima pravice do nadaljnjega najema skupnega stanovanja in da nima pravice do bolniškega staža za nego partnerja.

g) ZDA, VELIKA BRITANIJA IN KANADA

Vse tri države imajo relativno podobno pravno kulturo in njihovi pravni redi tvorijo povezan pravni sistem in imajo skupno pravno in politično tradicijo. To omogoča skupno preučevanje primerov (case study) v zvezi z urejanjem razmerij v okviru istospolnih skupnosti, čeprav so zaradi različnega obravnavanja človekovih pravic in svoboščin med njimi opazne razlike.

ZDA so paradigma kulture pravic, pomen njihove listine »Bill of Rights« v Ustavi pa je upoštevan v vseh pravnih analizah. Zato se istospolni partnerji v ZDA praviloma sklicujejo na Ustavo in še zlasti na 1. amandma, ki ureja pravico do govora, na 14. amandma, ki ureja pravico do enakosti pred zakonom, in na pravico do zasebnosti, ki spada v seznam pravic v zvezi s klavzulo »Due Process« v 5. amandmaju.

V ZDA nobena zvezna država izrecno ne prepoveduje sklenitve zakonske zveze med istospolnimi partnerji. Menijo, da izrecna prepoved ni potrebna, ker ta izhaja že iz tradicionalne definicije zakonske zveze, ki upošteva le heteroseksualne pare. V septembru 1996 pa je senat združenih držav sprejel zakon o prepovedi sklepanja zakonskih zvez za istospolne partnerje. Ta pa verjetno ne bo vplival na rešitve, ki so jih v nekaterih zveznih državah že izoblikovali na podlagi potrebe po parcialnem pravnem urejanju istospolnih skupnosti. V Kaliforniji je mesto San Francisco izdalo odlok o registraciji istospolnih skupnosti, da bi dosegli večjo ustaljenost takšnih zvez in predvsem da bi omogočili socialno varnost nepreskrbljenega partnerja in osnovno zdravstveno zavarovanje v primeru bolezni (pogosto prav AIDS). Omogočili so registracijo intimnih življenjskih skupnosti, ki vključujejo tudi istospolne partnerje. V določbah odloka so predvideni naslednji pogoji: ne smejo obstajati zadržki, kot so: obstoj zakonske zveze, sorodstvo ali druga registrirana skupnost; partnerja morata predložiti izjavo, da sta ustanovila življenjsko skupnost, ki ustreza definiciji v odloku. To pomeni, da sta se dogovorila, da bosta imela skupno stanovanje in skupno gospodinjstvo ter da bosta skupno poravnavala osnovne življenjske stroške ter skrbela drug za drugega. Po razpadu te življenjske skupnosti mora vsaj eden od partnerjev sporočiti pristojnemu organu, da je življenjska skupnost prenehala in da partnerja nimata več medsebojnih dolžnosti.

V mestu New York od leta 1980 dalje priznavajo istospolni skupnosti določene pravne posledice. Najvišje sodišče v New Yorku je v sodnem primeru odločilo, da se istospolni partner pod določenimi pogoji šteje za člana partnerjeve družine. Podlaga tožbe je bilo urejanje stanovanjskega razmerja za stanovanje z limitirano najemnino po smrti partnerja. Rezultat takšne sodne odločitve je bil sprejem mestne ureditve o varstvu najemnikov stanovanj, ki upošteva tudi pravice istospolnih partnerjev. Za ZDA pa je posebej značilno tudi, da vzpodbujajo pogodbeno urejanje vprašanj v partnerskih zvezah, tudi istospolnih.

Britanska vlada o legalizaciji istospolnih partnerskih skupnosti.

Velika Britanija nima pisane ustave, niti listine o človekovih pravicah, ki bi izražala voljo zakonodajalca, da so določene pravice predmet pravnega varstva. Angleška sodišča istospolnim partnerjem ne priznavajo pravice za sklenitev zakonske zveze in se pri tem sklicujejo na tradicionalno pojmovanje zakonske zveze kot skupnosti moškega in ženske, ki je institucija, na kateri temelji družina. Izpolnjevanje pogojev za nastanek naravne družine v razmerju heteroseksualnih partnerjev pa so njen bistven in nujen element.

Novi zakon o registrirani partnerski skupnosti naj bi homoseksualnim partnerjem podelil večino pravic in dolžnosti, izhajajočih iz zakonske zveze, z izjemo starševskih. V britanski lezbijčni in gej skupnosti so - podobno kot v slovenski - prepričani, da je formalnopravna ureditev življenjskih skupnosti parov istega spola nujno potrebna. Razlogi za to segajo od moralnih pa do popolnoma praktičnih. Pari bodo, med drugim, pridobili tudi status svojca, kar pomeni ureditev dedovanjskih pravic, pravico do obiska partnerja oziroma partnerice v bolnišnici ter davčne olajšave in podobno. Sedanje razmere so - tudi če smo zelo prizanesljivi - zelo vprašljive. Preprosto rečeno: so krivične.

V Veliki Britaniji so sprejeli Zakon o civilnih partnerstvih, ki bo stopil v veljavo 5. decembra letos. Prvi homoseksualni pari se bodo lahko poročili že 12. decembra. Zgodnja objava pomeni, da v Veliki Britaniji že pripravljajo informacijski sistem, ki bo zagotovil registracijo istospolnih partnerstev že pred koncem letošnjega leta. Ministrica za enake pravice moških in žensk Jacqui Smith je poudarila, da se zaveda velikega napredka na tem področju, prav tako pa je izjavila, da pomeni zakon veliko spremembo v zakonodaji otoške države. Vlada se torej le drži svoje obljube zavzemanja za enakost in socialno pravičnost, hkrati pa se družba spreminja v vedno bolj enakopravno. Istospolnim partnerjem bo Velika Britanija zagotovila uraden obred, po svoji naravi podoben civilni poroki, prav tako pa bo registracija partnerstva prinesla mnogo pravic, sorodnih tistim, ki jih imajo heteroseksualni pari. Parlament je predlog zakona potrdil že lansko leto, vendar je vlada napovedala enoletni rok za njegovo implementacijo v britansko zakonodajo, zato je napoved dovoljenja sklepanja »božičnih porok« toliko večje presenečenje. Po zadnjih podatkih je že močno naraslo povpraševanje tujecev po pogojih za takšno vrsto priznanja partnerstva v Veliki Britaniji.

Kanadski sistem predstavlja mešanico obeh omenjenih pravnih kultur. Dalj časa namreč niso imeli pisane ustave, leta 1982 pa je bila sprejeta Ustavna listina o človekovih pravicah (Charter of Rights and Freedoms), ki zagotavlja vrsto individualnih pravic in pravic skupnosti, ki jih je mogoče omejiti samo iz določenih razlogov. Za pravice istospolnih partnerjev sta posebnega pomena določilo, ki zagotavlja pravico do svobode govora in določilo 15, ki zagotavlja pravico do enakosti pred zakonom, vendar to določilo spolne usmerjenosti ne omenja med naštetimi kategorijami, ki ne smejo biti podlaga za diskriminacijo.

Uveljavljanje različnih pravic je odvisno od rešitve predhodnega vprašanja ali istospolna skupnost obstoji. V Kanadi zakoni, ki urejajo posledice življenjske skupnosti, uporabljajo izraz zakonec, ki se v določenih primerih lahko uporabi tudi za zunajzakonskega partnerja. Neporočeni heteroseksualni partnerji, ki dovolj dolgo živijo v življenjski skupnosti imajo po pravu nekaterih provinc priznane pravice do deleža na skupaj ustvarjenem premoženju in do preživljanja. Teh pravic istospolni partnerji nimajo, čeprav jih zahtevajo, sklicujoč se na enakost pred zakonom. Lahko pa sklepajo medsebojne pogodbe. Istospolna partnerja ne moreta skupaj posvojiti otroka. Možnost umetne osemenitve pa je dovoljena ženskam, ki živijo v istospolni skupnosti v tistih provincah, kjer kot prepoved diskriminacije štejejo tudi diskriminacijo na podlagi spolne usmerjenosti.

Sklenitev zakonske zveze med osebama istega spola v Kanadi nikjer ni dopustna.

Iz tega ⁵kratkega pregleda tujih zakonodaj je razvidno, kako različno je še danes sprejemanje skupnosti istospolnih partnerjev, kar se odraža tudi v zakonodaji. Tako v nekaterih državah zanikajo obstoj skupnosti istospolnih partnerjev nasploh, zato je posledično taka skupnost pravno neurejena. V državah, ki že pojmujejo, da so homoseksualci običajna manjšina, pa je zakonodaja skupnosti istospolnih partnerjev skoraj popolnoma izenačila z zakonsko zvezo, z edino prepovedjo do posvojitve otrok.

2.1.5 SPREMENJEN KONCEPT PREDLOGA ZAKONA

42. Člen predloga zakona o istospolni partnerski zvezi (ZIPZ)⁶ (obseg pravic in obveznosti)

» Obstoj istospolne partnerske zveze, sklenjene po tem zakonu, daje partnerjema te zveze na drugih področjih družbenih razmerij, razen na področju družinskih razmerij o delu, ki zadeva med starši in otroci in posvojitev, **enake pravice in obveznosti, kot je zakon, ki ureja posamezno področje, daje moškemu in ženski, ki sta sklenila zakonsko zvezo**, in jih lahko kot zakonca medsebojno uresničita na podlagi pravice enega od njiju ali na podlagi obstoja njune zakonske zveze «.

Predlog zakona ima spremenjen koncept tako, da se skorajda glede vseh vprašanj, ki so predmet njegovega urejanja oz. stvarne veljavnosti, ne sklicuje na uporabo ustreznih določb zakona, ki ureja zakonsko zvezo in družinska razmerja in skuša kot poseben zakon v družbeno sprejemljivem obsegu celovito urediti pravice in obveznosti partnerjev, ki skleneta partnersko zvezo.

Da pa bi jasno razmejili pravne posledice sklenitve partnerske zveze v razmerju med partnerjema in pravne posledice te zveze na drugih področjih, se vsaj v delu vendarle sklicujejo na zakon o zakonski zvezi in družinskih razmerjih, saj bi drugače lahko onemogočili ali omejili uresničevanje pravic in obveznosti partnerjev v razmerjih, ki presegajo okvire tega zakona in imajo pravne učinke na področju dedovanja, zdravstvenega zavarovanja oz. na področjih, ki so pomembne za njuno vsakodnevno življenje.

Ker je bil 42. člen med obravnavo v državnem zboru v določenih delih deležen nasprotovanja so ga zaradi odporov nekoliko spremenili in to spremembo dodatno podkrepili in potrdili, da predlog zakona ne posega na področja urejanja razmerij do otrok, ki jih ima lahko kateri od partnerjev pred sklenitvijo istospolne partnerske zveze, ker se to razmerje še naprej presoja v

⁵ Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve (vneseno: 7.12.99) (15.3.2005)

⁶ www.delo.si/article.print.php?ID=34149 (14.3.05)

odnosu do tega posameznega partnerja na podlagi ustreznih predpisov, ki urejajo posamezno področje; torej na področju družine.

Zaradi odnosa v družbi do istospolne partnerske zveze ter družbenega vrednotenja njene narave in iz nje porajajočih se pravic, pa so spremenjene v 42. členu izrecno določa, da partnerja istospolne partnerske zveze sklenjene po tem zakonu, ne moreta posvojiti otroka razen če gre za otroka enega od njiju, ko je posvojitev mogoča ob spolnjevanju pogojev, ki jih določa zakon o zakonski zvezi in družinskih razmerij. Prvotni predlog ZIPZ sicer ni urejal pravice do posvojitve v partnerski zvezi saj posvojitev ni pravica, ki bi izhajala iz določenega osebnostnega pravnega statusa (zakonska zveza, izvenzakonska skupnost). Kljub temu pa so zaradi nazorskih nasprotovanj vendarle izrecno zapisali v drugem odstavku 42. člena, da partnerja ne moreta posvojiti otrok.

Predlog zakona je dovolj primeren in tudi primerljiv s sodobnimi zakoni drugih članic in nečlanic v Evropski uniji. Predvsem pa je nastal po številnih usklajevanjih, kompromisih in dogovorih med državo in nevladnimi organizacijami. Nevladne organizacije se z njim strinjajo.

2.1.6 POLITIČNE STRANKE IN ISTOSPOLNA RAZMERJA

Stranke, ki istospolne usmerjenosti sploh ne obravnavajo⁷: SKD, SLS in DS. Dve stranki – DS, SLS – govorita o pravici do drugačnosti, čeprav nikjer ne pojasnita, kaj naj bi ta ohlapna formulacija pomenila. Stranki, ki imata jasno izoblikovano stališče do istospolne usmerjenosti in tudi v programskih besedilih uporabljata izraze spolna identiteta in spolna usmerjenost (LDS, ZLDS), vsebina pa se pojavlja v jasnem kontekstu človekovih in državljskih pravic, družine in socialne politike. V stranki MLD uporabljajo besedi homoseksualnost in lezbijstvo medtem ko drugod ne. Stranka SDM se dosledno poslužuje samo izrazoslovja za moške pare, t.j. besede partnerja ali partnerji, nikjer pa ni govora tudi o partnerkah – ženskih parih. LDS je še vedno edina stranka v Sloveniji, ki v programskih dokumentih ne uporablja eksistenčnega jezika, temveč piše v moški in ženski slovnični obliki, vendar to ne velja tudi za obravnavo istospolne usmerjenosti.

Nobena stranka v RS se ne zavzema za pravico do sklenitve istospolnih zakonskih zvez. Pač pa to izrecno zagovarjajo strankarski podmladki, in sicer MF ZLSD, MLD in SMD, pri čemer SMD istospolnim parom izrecno odreja pravico do posvojitve otrok; v isti sapi jim torej priznava in odreja pravice oz. jih diskriminira. Mladi forum ZLSD se zavzema za popolno izenačitev istospolnih partnerstev s heteroseksualnimi partnerstvi, tako na kulturni ravni kot na ravni različnih pravic, ki jih ureja zakonodaja. Javnosti so predstavili pobudo za spremembo Ustave RS v 53. členu, v prvem odstavku, ki se glasi, da zakonska zveza temelji na enakopravnosti zakoncev. Ta člen naj bi se spremenil tako, da bi se nadaljeval z: »... ki so lahko drugačnega ali istega spola.«

Očitno je, da politične stranke v Sloveniji to občutljivo temo prepuščajo svojim podmladkom, medtem ko se ga same ne lotevajo. Razvidno je, da se status istospolno usmerjenih oseb pri nobeni stranki ne obdeluje v poglavjih o zdravstveni in pokojninski politiki.

Za učinkovito označbo položaja istospolno usmerjenih v sodobni družbi v Sloveniji si bova izposodili definicijo izključenosti, ki govori o izključenosti posameznih ljudi ali celih skupin

⁷ www.druzina.si/ICD/spletnastran.nsf/all/53703112E69ED582C1256F790039110B (14.3.05)

iz sistemov civilne, ekonomske in socialne varnosti, ki sicer omogočajo kvalitetno življenje. Če so kot individualni državljani in državljanke deležni civilne, ekonomske in socialne varnosti, je kot partnerji in partnerke niso deležni prav v nobenem pogledu. Pač pa so, kot partnerji in partnerke, kot matere in očetje, diskriminirani in postavljeni na brezpravni položaj. Tudi otroci istospolno usmerjenih staršev so uradno lahko le otroci samohranilk in samohranilcev, pa čeprav zanje skrbijo, jih vzgajajo in s svojim delom vzdržujejo tudi partnerji ali partnerke njihovih istospolno usmerjenih bioloških staršev.

Od nas družbe do te manjšinske skupine je preizkusni kamen vsake demokracije. Obseg pravic posameznega člana družbe je bistvena kategorija na kateri se izgrajuje kategorija človekove individualnosti in svobode. Ko bodo le te pravno formalne, ter v praksi dostopne vsem, tudi istospolno usmerjenim ljudem, bo mogoče govoriti o politiki in kulturi enakopravnosti.

2.2 PRAKTI ČNI DEL

2.2.1 REZULTATI RAZISKAV JAVNEGA MNENJA IN INTERPRETACIJA

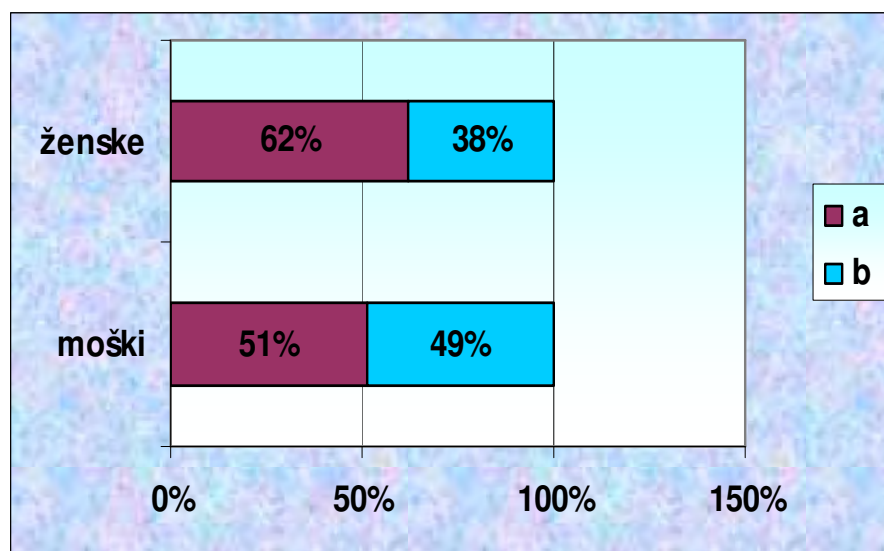
- Rezultati anketiranja in izdelani grafi po vprašanjih

1. Ali so istospolna (homoseksualna) razmerja po vašem mnenju naraven pojav?

a) ne

b) da

vprašanje 1	moški (138)		ženske (300)		skupaj (438)	
	št.	%	št.	%	št.	%
a)	67	51	185	62	252	58
b)	71	49	115	38	186	42

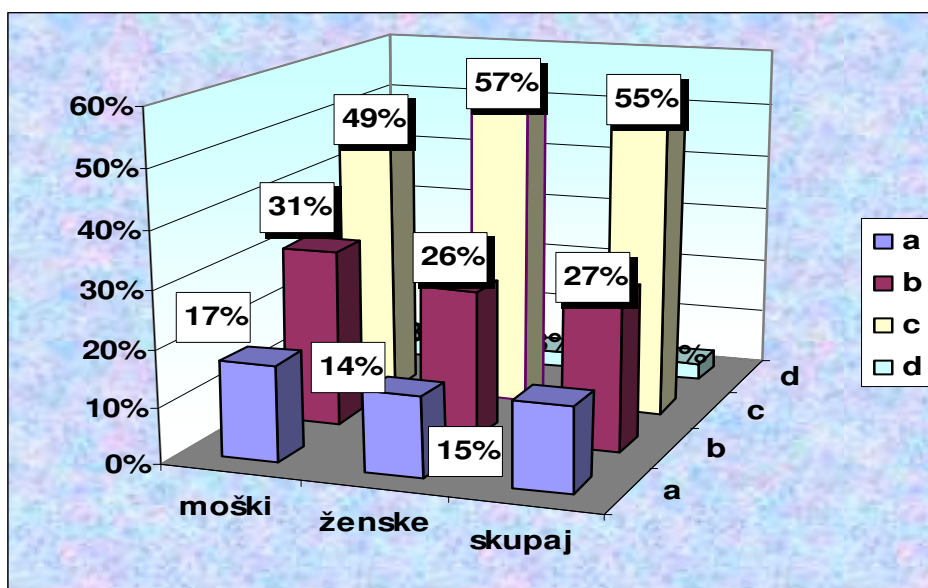

S prvim vprašanjem sva želeli izvedeti, kako anketiranci razumejo naravo istospolnih partnerskih razmerij ali zvez. Pri tem se zavedava, da je vprašanje, ki sva ga zastavili, vsaj tako se je čutilo ob anketiranju, zelo dvoumno. In ne glede na to pomankljivost vprašanja, sva dobili pričakovane rezultate. Dobra absolutna večina vprašanih (58 %) meni, da istospolna razmerja niso naraven pojav med ljudmi. Ženske so v primerjavi z moškimi v večjem odstotku prepričane, da istospolna zveza ni naraven pojav. Takšen rezultat ni posledica večjega števila žensk v raziskovalnem vzorcu, kajti odstotke sva računali znotraj vsake populacije posebej. Zakaj so ženske bolj prepričane, da istospolna razmerja niso naravna, je povsem druga tema. Toda ni majhen odstotek (42 %) tistih, ki menijo, da so istospolna razmerja naraven pojav. Skrivnost tako visokega odstotka tistih, ki menijo, da je istospolnost naravni pojav je najbrž v nepreciznosti vprašanja. Domnevava, da so si anketiranci predstavljali, da je istospolno nagnjenje v človeku rezultat naravne danosti, na katero se ne da vplivati.

2. Če ste že pri prvem vprašanju odgovorili pritrdilno, ali menite, da je (obkrožite eno ponujeno možnost, ali pa pod d) vpišite svoje mnenje):

- a) pojav istospolnih nagnjenj eden izmed nadzornih ukrepov narave nad številom rojstev
- b) »napaka« narave pri razdeljevanju moških in ženskih hormonov v telesu
- c) to v bistvu posebna »spolna« intimna identiteta
- d) nič od tega, ampak (napišite svoje mnenje): _____

vprašanje 2	moški (138)		ženske (300)		skupaj (438)	
	št.	%	št.	%	št.	%
a)	11	17	26	14	37	15
b)	21	31	48	26	69	27
c)	33	49	106	57	139	55
d)	2	3	5	3	7	3

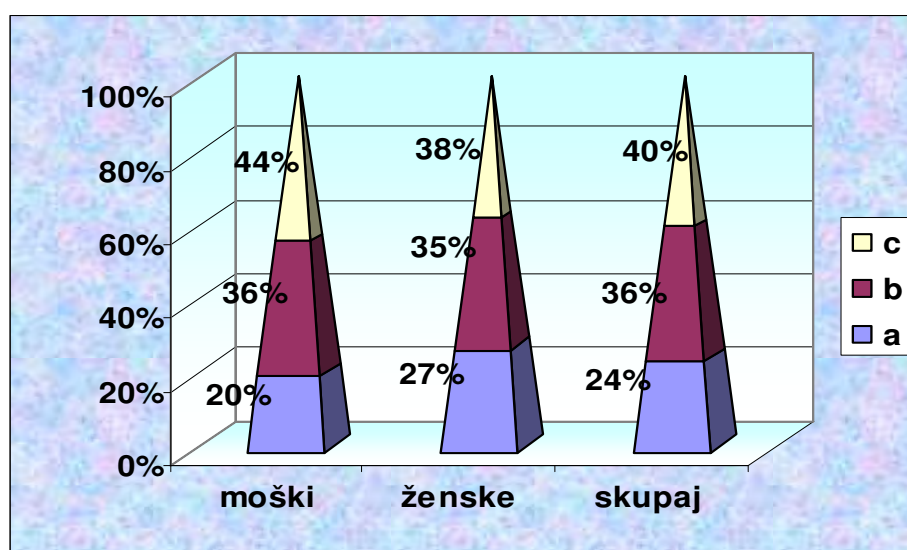

Absolutna večina vprašanih (55 %) meni, da je istospolno nagnjenje v bistvu posebna intimna spolna identiteta posameznika. Osebna spolna identiteta med drugimi pomeni tudi to, da se nekdo enostavno želi identificirati z značilnostmi enega izmed spolov, ne glede na lastno naravno spolno danost. Skratka, iskanje druge spolne identitete je lahko deloma modna muha ali podzavestna potreba po nasprotovanju obstoječi klasični družini. Glede na to, da praviloma zvezdniki(ce) v javnem življenju popularizirajo istospolnost kot hit sodobnega življenjskega sloga, so mnogi pripravljeni sprejeti mnenje, da je istospolnost naraven pojav in zasebna stvar vsakega posameznika.

3. Ali imate občutek, da v vašem okolju število istospolno usmerjenih ljudi narašča (obkroži eno ponujeno možnost)?

- a) ne
- b) da
- c) nič ne opazim

vprašanje 3	moški (138)		ženske (300)		skupaj (438)	
	št.	%	št.	%	št.	%
a)	28	20	79	27	107	24
b)	50	36	106	35	156	36
c)	60	44	115	38	175	40

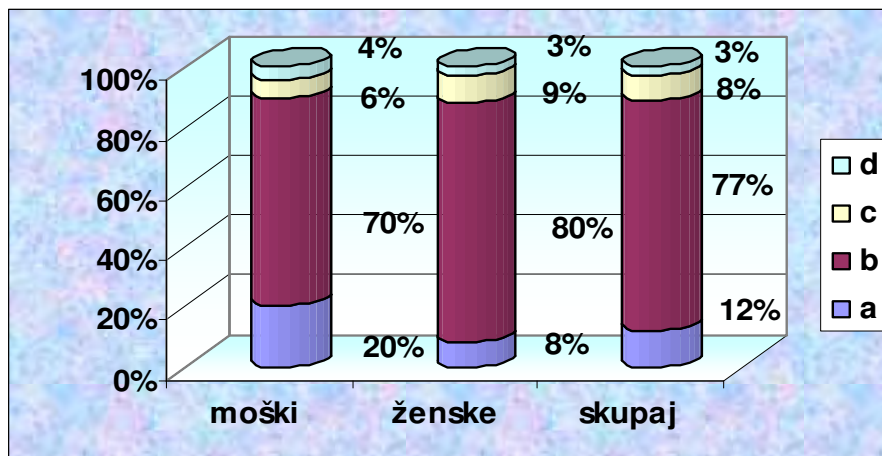

Samo 36 % vprašanih anketirancev ima občutek, da istospolna razmerja naraščajo. Takšen občutek je med spoloma skoraj enako porazdeljen. Samo 24 % anketiranih meni, da število istospolnih ne narašča. Če seštejemo odstotek tistih, ki menijo, da število istospolnih ne narašča s številom tistih, ki v zvezi z naraščanjem istospolnih partnerstev ali razmerij nič ne opazijo, dobimo absolutno večino tistih, ki menijo, da se število istospolnih razmerij ne povečuje v našem okolju. Iz podatkov se lahko ugotovi, da so moški tisti, ki bolj opazijo oziroma zaznavajo pojave istospolnosti. Škoda, da nisva vprašali javnost tudi o tem, kateri spol je bolj nagnjen k istospolnosti.

4. Če imate občutek, da število istospolnih partnerstev narašča, potem je to zaradi (obkroži eno ponujeno možnost, ali dopiši svoje mnenje)?

- a) vse večje dejanske potrebe ljudi po istem spolu
- b) spremenjenega pogleda na ta pojav, saj se ljudje ne skrivajo več
- c) modnega trenda in potrebe da si »in«
- d) _____

vprašanje 4	moški (138)		ženske (300)		skupaj (438)	
	št.	%	št.	%	št.	%
a)	10	20	8	8	18	12
b)	35	70	85	80	120	77
c)	3	6	10	9	13	8
d)	2	4	3	3	5	3

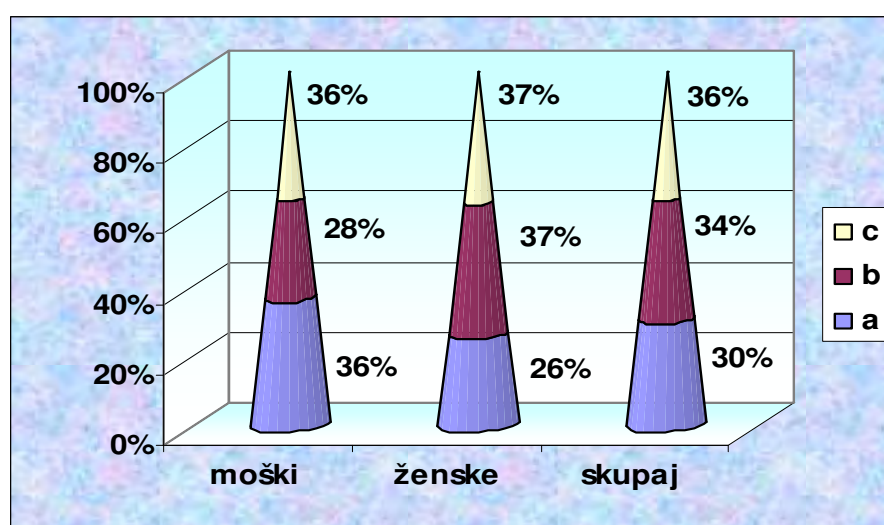

Tako imenovana naraščanja istospolnih partnerstev je po mnenju vprašanih anketirancev (77 %) predvsem posledica spremenjenega pogleda na ta pojav in ga po tem takim ljudem ni več potrebno skrivati. Ženski del populacije je za 10 % v to bolj prepričan kot moški. Da je pojav istospolnih partnerstev modni trend ali modna muha, meni samo 8 % vprašanih. Dejanska potreba ljudi po istem spolu zaradi posledice odtujenosti ljudi, je po mnenju 12 % vprašanih anketirancev temeljni dejavnik homoseksualnosti. Sodeč po rezultatih raziskave, so moški tisti, ki se v večjem odstotku počutijo osamljene. Ta rezultat odpira nova vprašanja, ki niso del te teme.

5. Ali nasprotujete temu, da bi istospolna partnerstva bila na enak način urejena kot različno spolna partnerstva (obkroži eno ponujeno možnost)?

- a) da
- b) ne
- c) mi je vseeno, lahko ostane tako kot je

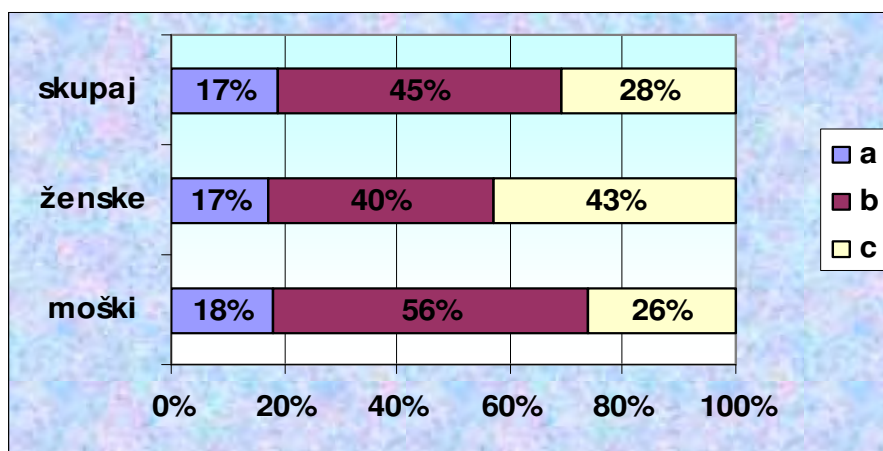
vprašanje 5	moški (138)		ženske (300)		skupaj (438)	
	št.	%	št.	%	št.	%
a)	50	36	79	26	129	30
b)	38	28	110	37	148	34
c)	50	36	111	37	161	36

Pri tem vprašanju so vprašani anketiranci pokazali veliko tolerance (70 %) do ureditve položaja istospolnih razmerij oziroma partnerstev. Samo 30 % anketiranih ne bi dovolilo pravno ureditev istospolnih razmerij na enak način, kot je urejeno razmerje med različnospolnimi partnerji. Odstotek tolerance, vsaj tako domnevava, ne izhaja iz dejanske neomejene strpnosti do drugačnih, ampak je predvsem posledica nepoznavanja predlogov za ureditev istospolnih zvez in ravno tako pravne ureditve zakonske zveze. Moški del mlade populacije je bolj proti možnosti pravne ureditve istospolnih zvez, ženske pa so še enkrat pokazale večje razumevanje za drugačne. Lahko samo predpostavljava, da je takšno stališče žensk posledica njihove vse večje samostojnosti v sodobni družbi.

6. Ali menite, da je legalizacija istospolnih partnerstev nujna (obkroži eno ponujeno možnost)?
- a) da
 - b) ne
 - c) ne vem

vprašanje 6	moški (138)		ženske (300)		skupaj (438)	
	št.	%	št.	%	št.	%
a)	25	18	52	17	77	17
b)	77	56	118	40	195	45
c)	36	26	130	43	166	28

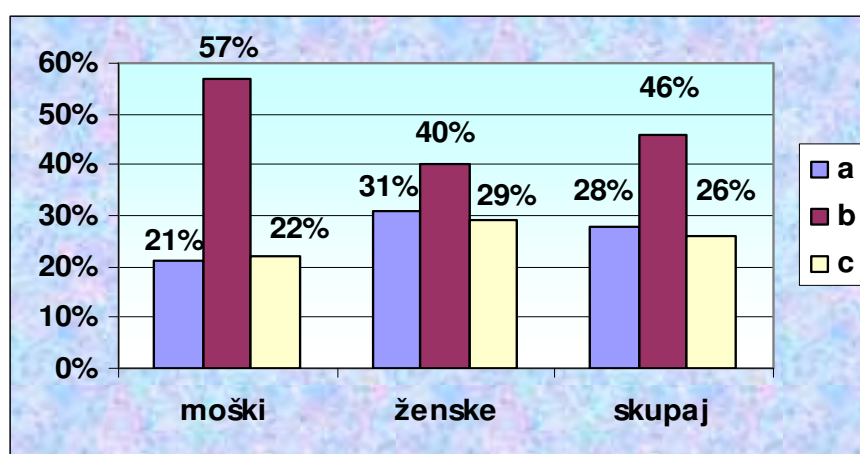

Relativna večina vprašanih (45 %) je prepričana, da legalizacija istospolnih partnerstev ni nujna. Skoraj tretjina anketiranih o tem nič ne ve in samo 17 % je tistih, ki menijo, da je potrebno homoseksualna partnerstva pravno urediti. Tako nizka podpora pravni ureditvi istospolnih razmerij je po najinem mnenju posledica strpnosti te družbene manjšine. To pomeni, da se v družbi ne čuti pritisk ali nasilje nad to družbeno manjšino in zato ni niti občutka potrebe po pravni zaščiti ureditve. Seveda, če bi bila ta skupina kakor koli opažena s strani večine, bi bila podpora po pravni ureditvi njihovega položaja bistveno višja. Med tistimi v skrajnem odstotku, ki nasprotujejo pravni ureditvi istospolnih razmerij, so pravno v večini moški.

7. Ali menite, da Slovenija zaostaja v splošnem razvoju, zato ker še ni izpeljala legalizacije (obkroži eno ponujeno možnost)?

- a) da
- b) ne
- c) ne vem

vprašanje 7	moški (138)		ženske (300)		skupaj (438)	
	št.	%	št.	%	št.	%
a)	29	21	93	31	122	28
b)	79	57	121	40	200	46
c)	30	22	86	29	116	26

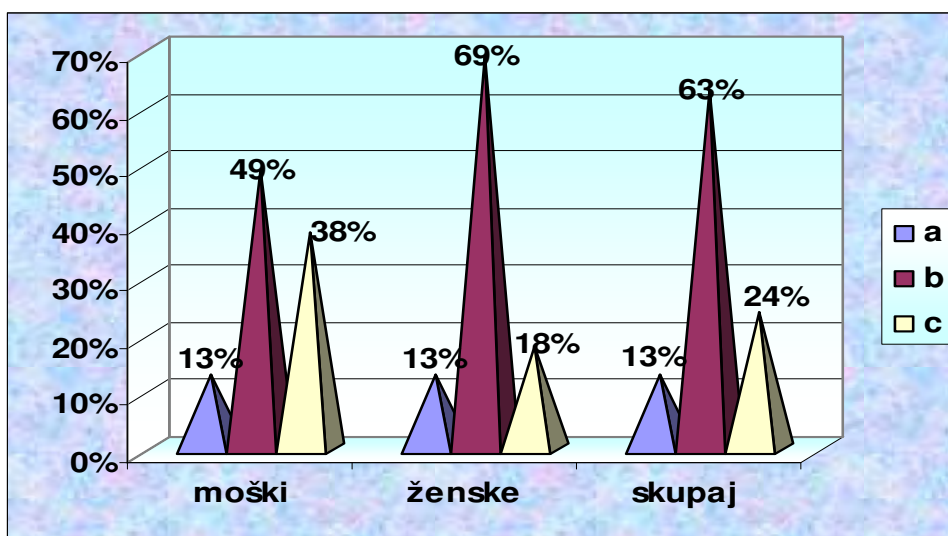

Pravna neureditev istospolnih razmerij nima pomembnih posledic za družbeno gospodarski razvoj Slovenije. Relativna večina (46 %) vprašanih meni, da ta razmerja niti nimajo pomembnega učinka za razvoj družbe in njihovo (ne)ureditev. V tej skupini odgovorov so moški absolutna večina, saj so za 17 % močnejši v primerjavi z ženskami. Tudi pri tem vprašanju naletimo na manjšo »toleranco« moških do homoseksualcev ali pa vsaj do večjega spregledovanja njihove navzočnosti v družbi. Da nelegalizacija istospolnih zvez vpliva na napredovanje Slovenije v splošnem razvoju, trdi samo 28 % vprašanih. Ženske so bolj prepričane, da izostanek legalizacije teh zvez negativno vpliva na razvoj demokracije in človekovih pravic. Skoraj tretjina vprašanih o vplivu legalizacije istospolnih zvez na splošni razvoj Slovenije nič ne ve ali nima svojega mnenja.

8. Ali poznate vsebino Predloga zakona o istospolni partnerski zvezi?

- a) da
- b) ne
- c) me sploh ne zanima

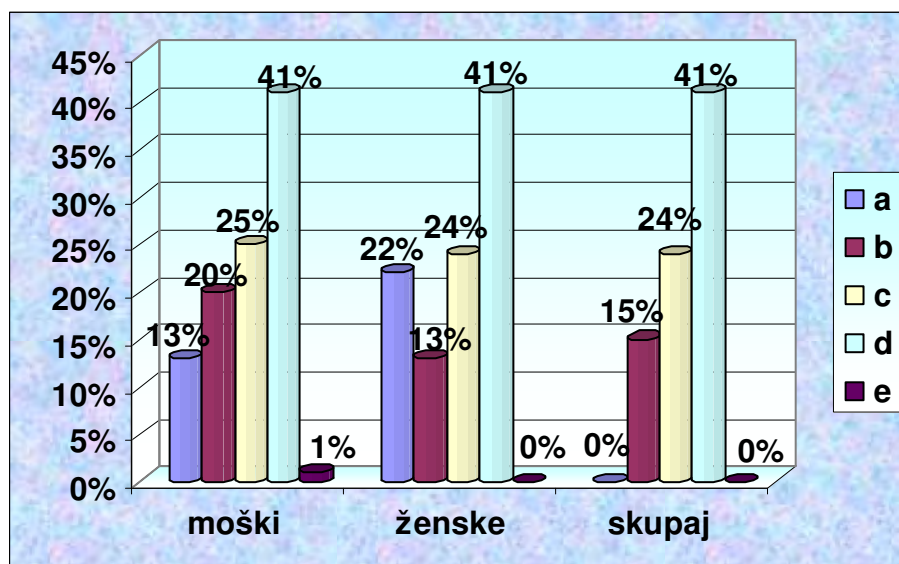
vprašanje 8	moški (138)		ženske (300)		skupaj (438)	
	št.	%	št.	%	št.	%
a)	18	13	40	13	58	13
b)	68	49	206	69	274	63
c)	52	38	54	18	106	24

Predlog zakona o istospolni partnerski zvezi pozna samo 13 % anketiranih. To pomeni, da 87 % vprašanih nič ne ve o omenjenem predlogu, ki je prišel do druge obravnave v Državnem zboru. Pri tem gre za to, da ogromna večina mlade populacije izredno malo ali nič ne ve o dejanskem prizadevanju dela naše javnosti, za pravno ureditev tako pomembnega vprašanja posebne manjšine. Iz rezultatov raziskave lahko ugotovimo, da je naša mladina premalo vključena v dejanska družbena dogajanja in je vse manj aktivna udeleženka ustvarjanja skupnih vrednot. Splošni trend odtujevanja posameznikov od družbe in od ljudi se žal vidi tudi v odgovorih na zgoraj zastavljeno vprašanje.

9. S sprejetjem Zakona o isto-spolni zvezi, ki ne bi urejal pravice in obveznosti na enak način, kot zakon, ki ureja različno-spolne zveze, bi se to dejanje lahko razumelo kot:
- kršitev enakopravnosti
 - kompromis zaradi družbene nestrpnosti
 - prvi korak k postopni izenačitvi istospolnih partnerstev oziroma istospolnih zvez
 - ne vem
 - drugo _____

vprašanje 9	moški (138)		ženske (300)		skupaj (438)	
	št.	%	št.	%	št.	%
a)	18	13	67	22	85	19,5
b)	28	20	38	13	66	15
c)	34	25	73	24	107	24
d)	56	41	122	41	178	41
e)	2	1	0	0	2	0,5

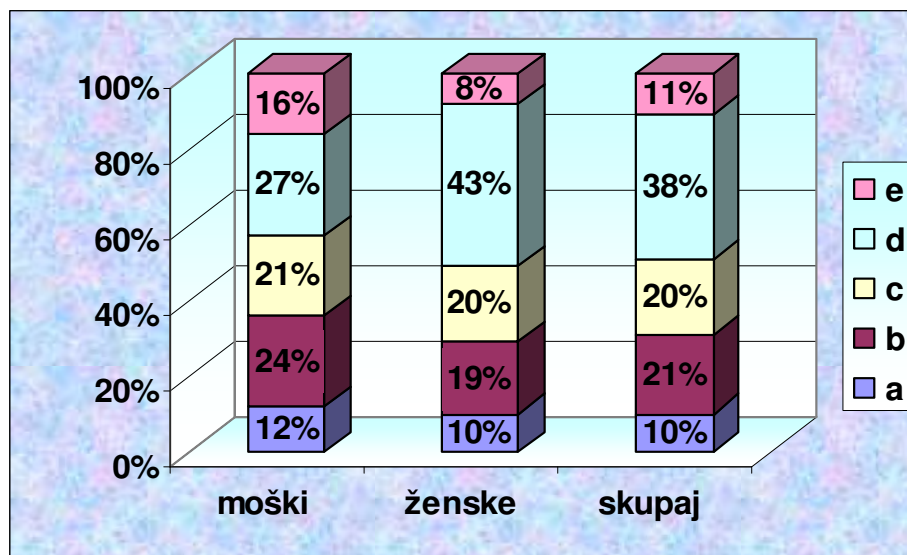

S sprejetjem Zakona o istospolni zvezi, ki ne bi urejal pravice in obveznosti na enak način kot zakon, ki ureja obstoječo zakonsko zvezo med žensko in moškim, bi bila storjena kršitev načela o enakopravnosti. Tako meni samo 19,5 % vprašanih. Takšen zakon bi po mnenju 15 % vprašanih pomenil kompromis med zagovorniki in nasprotniki pravnega urejanja položaja istospolnih partnerstev. Sprejetje omejenega zakona bi po mnenju 24 % vprašanih pomenil prvi korak k popolni izenačitvi istospolnih in heterospolnih partnerskih zvez. Pri tej skupini odgovorov se ne da ugotoviti, ali je izrečeno mnenje odraz zadovoljnosti ali razočaranja nad tem, da se homo in heteroseksualna razmerja ne bosta več razlikovala v ničemer. Največji odstotek (41 %) vprašanih, o posledicah sprejetja zakona, ki ne bi na enak način uredil ena in druga razmerja, ne ve nič. Ko gre za spolno strukturo nepoznavanja te materije, med ženskimi in moškimi, ni nobene razlike.

10. Katera izmed pravic bi morala biti obvezno zagotovljena v zakonu, ki bo urejal istospolne zveze (obkrožite le eno možnost, pravico)?

- a) pravica do davčnih olajšav
- b) pravica do dedovanja
- c) pravica do pokojnine po partnerju(ici)
- d) starševske oziroma posvojiteljske pravice
- e) drugo _____

vprašanje 10	moški (138)		ženske (300)		skupaj (438)	
	št.	%	št.	%	št.	%
a)	16	12	29	10	45	10
b)	33	24	57	19	90	21
c)	29	21	59	20	88	20
d)	37	27	131	43	168	38
e)	23	16	24	8	47	11

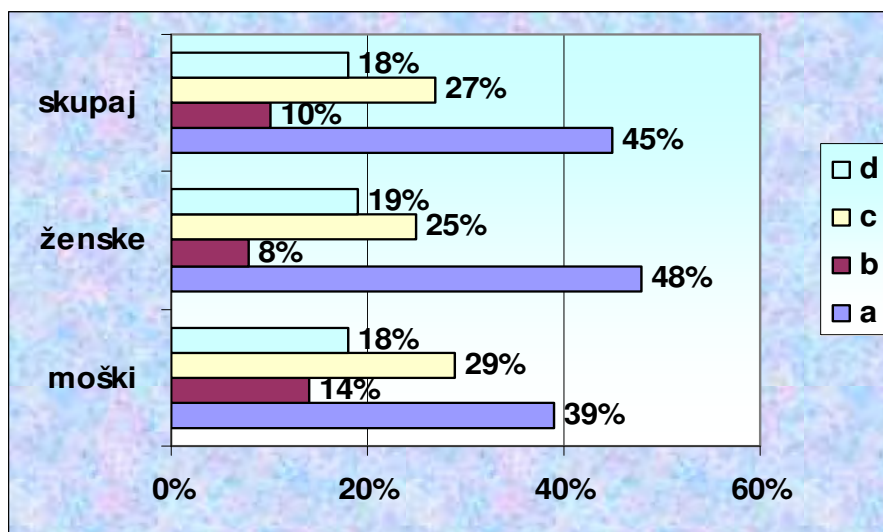

Med pravicami, ki bi bila urejena v bodočem zakonu o ureditvi istospolnih razmerij, je najbolj (38 %) istospolna pravica do starševstva oziroma posvojiteljstva. Sodeč po rezultatih v št. 12. vprašanju, vprašani menijo, da je potrebno v zakonu obvezno urediti prepoved te možnosti. Na drugem mestu (21 %) je ureditev pravice do dedovanja za svojim partnerjem – partnerico. Potem sledi pravica do pokojnine in vzdrževanja po oziroma partnerju(ici). Davčne olajšave so šele na četrtem mestu. Zanimivo je, da se moški del populacije v večjem odstotku zavzema za ureditev premoženjskih pravic. Zato je na drugi strani za ženske bolj pomembno vprašanje posvojitve in starševstva.

11. Katera pravica bi morala biti v ospredju celotne pravne ureditve isto-spolnih zvez ?

- a) odprava diskriminacije gejev in lezbijk
- b) večja socialna in ekonomska varnost partnerje/ partneric
- c) večja socialna in ekonomska varnost otrok
- d) pravna zaščita partnerske skupnosti

vprašanje 11	moški (138)		ženske (300)		skupaj (438)	
	št.	%	št.	%	št.	%
a)	54	39	145	48	199	45
b)	19	14	24	8	43	10
c)	40	29	76	25	116	27
d)	25	18	55	19	80	18

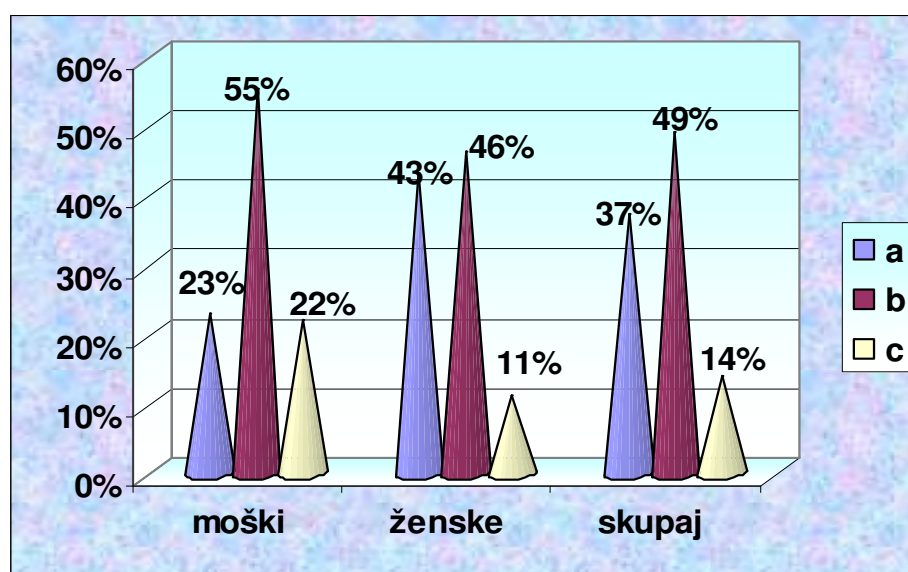

Katera pravica bi morala biti v ospredju celotne pravne ureditve istospolnih razmerij, je bilo najino naslednje vprašanje, s katerim sva želeli, da naj vprašani sami naredijo prioritetni vrstni red. Najbolj pomembno po mnenju vprašanih je, da z zakonom odpravimo diskriminacijo lezbijk in gejev v naši družbi. V tej skupini vprašanih so ženske ponovno tiste, ki si želijo predvsem odpravo diskriminacije te skupine ljudi. Glej graf št.11. Na drugem mestu po pomembnosti pravic, ki bi bile z zakonom urejene, je večja socialna in ekonomska varnost otrok, ki bi, če bi to zakon dovoljeval, bili posvojeni. Čeprav nisva konkretno vprašali, predpostavljava, da so anketiranci v mislih imeli otroke enega od partnerjev. Na tretjem mestu je zahteva, da naj bodo istospolna razmerja pravno zaščiteni. Pravna zaščita teh razmerij v bistvu pomeni neke vrste tako imenovane neformalne dekriminalizacije. Kaj to pomeni? Istospolna razmerja do danes niso z nobenim zakonom prepovedana, torej niso kriminalizirana in je zato nemogoča dejanska dekriminalizacija. Okolje je na te ljudi vedno gledalo nekako s prezirom, torej govorimo o neformalni in neorganizirani kriminalizaciji. Pravna zaščita teh razmerij bi po mnenju vprašanih odpravila vsak razlog za drugačno obravnavo pri zaposlovanju, dedovanju ali obisku partnerja v bolnišnici. Veliko presenečenje je ugotovitev, da je pravica po večji ekonomski in socialni varnosti po mnenju vprašanih pristala na zadnjem mestu.

12. Ali je sprejemljiva rešitev, ki dovoljuje isto-spolnim zvezam, da posvojijo in vzgajajo otroke?

- a) da
- b) ne
- c) za nobeno ceno, ker bi bila cela družba isto-spolno usmerjena

vprašanje 12	moški (138)		ženske (300)		skupaj (438)	
	št.	%	št.	%	št.	%
a)	33	23	130	43	163	37
b)	76	55	137	46	213	49
c)	29	22	33	11	62	14

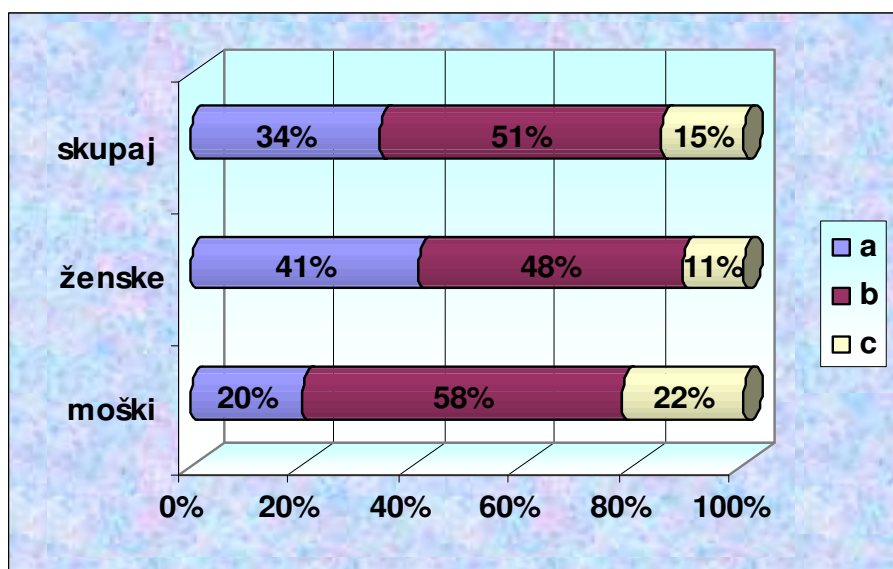

Zakonska rešitev, ki bi dovoljevala istospolnim zvezam pravico do posvojitve otrok, je po absolutno večinskem mnenju anketirancev nesprejemljiva. Tako je 63 % anketirancev odgovorilo, da se ta pravica istospolnim partnerjem ne sme zagotoviti. Tudi pri tem rezultatu sva bili močno presenečeni, da so moški za celih 20 % bolj strogi v primerjavi z ženskami (ali manj strpni) glede pravice posvojitve otrok v istospolnih zvezah. Dobra tretjina vprašanih se strinja s tem, da se z zakonom dovoli posvojitve otrok v istospolnih zvezah. Sodeč po teh rezultatih je vprašanje posvojitve otrok najbolj pereče vprašanje pravne ureditve položaja istospolnih zvez. Zaradi tega vprašanja so do sedaj vsi predlogi za ureditev teh razmerij v Državnem zboru po vrsti padli. Pri tej pravici se poraja veliko vprašanj povezanih z vzgojo otrok, odraščajočih v takih skupnostih.

13. Ali bi bila sprejemljiva posvojitev umetno spočetea otroka enega od partnerjev v istospolni zvezi?

- a) da
- b) ne
- c) za nobeno ceno

vprašanje 13	moški (138)		Ženske (300)		skupaj (438)	
	št.	%	št.	%	št.	%
a)	27	20	123	41	150	34
b)	80	58	145	48	225	51
c)	31	22	32	11	63	15

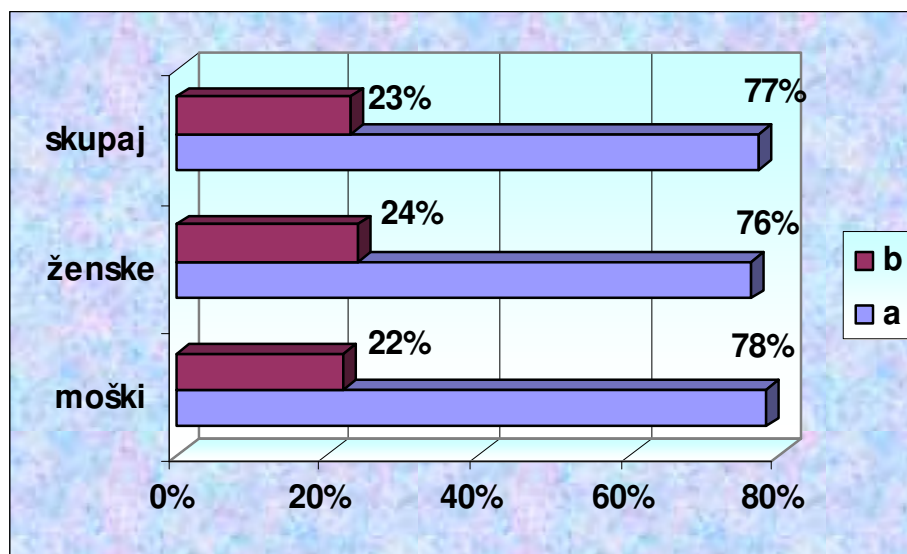
Osemdeset odstotkov vprašanih moških meni, da je nesprejemljiva ali za vsako ceno nesprejemljiva rešitev, ki bi dovoljevala posvojitev umetno spočetea otroka enega od partnerjev ali partneric v istospolni zvezi. Da je nedopustna posvojitev umetno spočetea otroka enega od partnerjev v istospolni zvezi, meni 56 % vprašanih žensk. Rezultati raziskave javnega mnenja pri tem vprašanju kažejo, da obstaja med anketiranci visoka stopnja zavračanja (66 %) možnosti posvojitve otrok v istospolni zvezi, ne glede na to, ali je eden od partnerjev biološki oče ali pa ne. Pri anketirancih prevladuje (tako izhaja iz odgovorov) prepričanje, da je pravica otrok do obeh staršev bistveno močnejša v primerjavi s pravico odraslih istospolno usmerjenih do njihovih intimnih in čustvenih potrebah. Pri mladini prevladuje zavest in spoznanje o tem, da nihče ne more svojo pravico udeležati v škodo pravice drugega. To spoznanje še posebej velja, kadar se želi pravico, ki je javno koristna (družina) potepat z zasebno, intimno pravico. To, da je nekdo drugačen, še ne pomeni, da mu je zato vse dovoljeno.

15. Izobrazba

a) srednješolsko

b) višje-visokošolsko

vprašanje 15	moški (138)		ženske (300)		skupaj (438)	
	št.	%	št.	%	št.	%
a)	108	78	228	76	336	77
b)	30	22	72	24	102	23

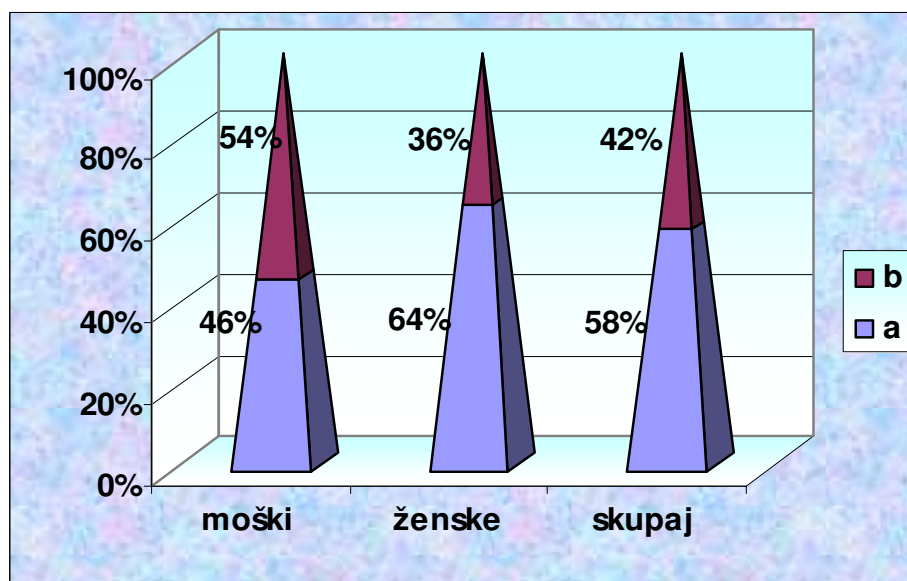

16. Kraj bivanja

a) vas, podeželje

b) mesto

vprašanje 16	moški (138)		ženske (300)		skupaj (438)	
	št.	%	št.	%	št.	%
a)	63	46	191	64	254	58
b)	75	54	109	36	184	42

2.2.2 OVREDNOTENJE HIPOTEZ

1. Predpostavljava, da večina vprašanih sprejema istospolno zvezo kot naraven pojav.

Pri prvi hipotezi sva izhajali iz prepričanja, da večina ljudi sprejema istospolne zveze kot naraven pojav. Pri tem sva imeli v mislih, da je spolno nagnjenje v človeku dano po naravni poti od strani višje naravne sile in da se nanjo ne da vplivati. Ne glede na to, ali so naju anketiranci razumeli ali ne, se najina prva hipoteza se ni potrdila. Dobra absolutna večina vprašanih (58 %) meni, da istospolna razmerja niso naraven pojav med ljudmi. Upava si trditi, da so vprašani imeli v mislih, da istospolnost ni v funkciji osnovne naravne naloge živih bitij, ta pa je podaljšanje vrste. Istospolnost torej ni niti v funkciji osnovnih socialnih (družbenih) nalog ožje niti širše skupnosti. Torej, po mnenju vprašanih, istospolne zveze niso naraven pojav.

2. Meniva, da večina vprašanih nasprotuje pravni ureditvi istospolnih zvez na enak način, kot so urejene različno spolne zveze.

Pri tem vprašanju so anketiranci pokazali veliko tolerance (70 %) do ureditve položaja istospolnih razmerij oziroma partnerstev. Samo 30 % anketiranih ne bi dovolilo pravno ureditev istospolnih razmerij na enak način, kot je urejeno razmerje med različnospolnimi partnerji. Skratka, ta najina hipoteza se ni potrdila.

3. Meniva, da večina vprašanih ne pozna vsebine Predloga zakona o istospolni zvezi.

Ta hipoteza se je potrdila. Predlog zakona o istospolni partnerski zvezi pozna samo 13 % anketiranih. To pomeni, da 87 % vprašanih ne ve nič o omenjenem predlogu, ki je prišel do 2. obravnave v Državnem zboru. O poznavanju drugih predlogov o legalizaciji oziroma zakonski ureditvi istospolnih razmerij, ki so nastajali v preteklosti, ne kaže izgubljati besed.

4. Meniva, da večina vprašanih, ne sprejema rešitev, ki dovoljuje istospolnim zvezam, da posvojijo in vzgajajo otroke.

Najina hipoteza, da javnost ne sprejema legalizacijo posvojitve in vzgoje otrok v istospolnih zvezah, se je potrdila. Zakonska rešitev, ki bi dovoljevala istospolnim zvezam pravico do posvojitve otrok, je po izkazanem absolutno večinskem mnenju anketirancev nesprejemljiva. Tako je 63 % anketirancev odgovorilo, da se ta pravica istospolnim partnerjem ne sme zagotoviti.

5. Pravna ureditev istospolnih zvez je najbolj potrebna zaradi ureditve socialno - ekonomske varnosti partnerjev (gejev in lezbijk).

Pri tej hipotezi sva streljali daleč naokrog. Veliko presenečenje je bila ugotovitev, da je pravica po večji ekonomski in socialni varnosti po mnenju vprašanih pristala na zadnjem mestu z 10 % podpore. Torej, ta hipoteza se ni potrdila.

6. *Meniva, da večina vprašanih misli, da število istospolnih partnerstev po svetu narašča. Ta porast ni posledica dejanskega povečanja tega pojava, temveč večje strpnosti okolja do drugačnih in tako istospolno usmerjeni nimajo razloga za skrivanje svojih nagnjenj.*

V primere te hipoteze sva zadeli v polno. Naraščanje istospolnih zvez v našem okolju je po mnenju vprašanih (77 %) predvsem posledica spremenjenega pogleda na ta pojav. To pomeni, da se ljudem ni več potrebno skrivati pred pogledi sosedov ali mimoidočih, zato je število istospolnih razmerij naraslo le navidezno. Tudi ta hipoteza se je potrdila.

3 ZAKLJUČEK

Že v uvodu je povedano, živimo v času hitrih družbenih sprememb in smo priče porajanja novih pogledov na vsebino in pomen nekaterih, lahko rečemo, tradicionalnih pojavov. Zanimalo naju je, kakšen odnos ima naše okolje do istospolno usmerjenih ljudi, ki ravno tako sodijo v kategorijo tradicionalnega pojava. Prav tako naju je zanimalo, kako jih sprejemajo v svojem okolju in kako gledajo na njihove, posebne pravice. Dejstvo je, da v vseh družbah in kulturah v preteklosti in tudi danes, obstaja določeno število ljudi, ki jih spolno privlači isti spol. Seksualna isto-spolna usmerjenost je ena izmed dimenzij človekove osebnosti in intimnosti, ki preprosto obstaja. Drugo vprašanje je, kje so tisti naravni in socialni razlogi za obstoj tako seksualno usmerjenih ljudi. S pojavom modernega gibanja za enakopravnost lezbijk in gejev ob koncu šestdesetih let se pojavijo tudi zahteve za družbeno enakopravnost in socialno pravičnost, ki so pretočene v številne pravne akte.

Splošna deklaracija o človekovih pravicah pravi, da ima vsakdo, kot član družbe pravico do socialne varnosti in sredstev države, ki bi zagotavljala ekonomske, socialne in kulturne pravice, nepogrešljivih za njegovo dostojanstvo in svoboden razvoj njegove osebnosti. Pri tem je lahko sporno, do kod v svojem razvoju lahko segata svoboda in smer osebnosti. Zakonodajca evropskih držav izrecno štiti družino in še posebej otroke in jim na ta način zagotavlja okolje, v katerem se lahko realizirajo humani pogoji za vzgojo in starševsko ljubezen. Ker pa istospolne družine nimajo enakega družbenega in javnega pomena, nimajo niti enake zakonske zaščite. Jabolko spora se pokaže ravno na zahtevi lezbijčno - gejevskega gibanja po enakih starševskih pravicah.

Temeljna zahteva tega gibanja je, da naj se starše presoja po njihovih starševskih sposobnostih in ne po spolni usmerjenosti. Pri tem se še sklicujejo na raziskave, ki poudarjajo dejstvo, da se otroci, vzgojeni v istospolnih družinah v ničemer ne razlikujejo od vrstnikov iz heteroseksualnih družin. Pripadnike tega gibanja šolski sistem v naši državi neopravičeno imenujejo – sistem homofobične pedagogike. Ugovarjajo tudi delovno pravni zakonodaji, čeprav ta posebej prepoveduje kakršno koli diskriminacijo. Ali drugače povedano, položaj gejev in lezbijk ni vprašanje zakonodaje, temveč vprašanje obstoječe zavesti ljudi o pomenu teh skupin v družbi. Zagovorniki legalizacije istospolnih partnerstev navajajo, da je pri zaposlitvi ali v delovnem razmerju njihova spolna usmerjenost pogosto razlog negativnega odnosa okolja. To pomeni, da ni problem pravni položaj, ampak zavest ljudi, žal, se s pravnimi pravili se ne da urejati zavesti ljudi. Pretirano zavzemanje za izenačitev pravnega položaja heteroseksualnih in homoseksualnih partnerstev, je tisto, kar se ne da izenačiti. Pomeni lahko (gre za domnevo) tudi odvrčanje pozornosti delavcev in delavk od njihovega temeljnega cilja, boja za socialno pravico.

O diskriminaciji na osnovi spolne usmerjenosti se v Evropski uniji razpravlja od leta 1984. Tudi Evropski parlament je v več deklaracijah skušal zaščititi seksualno identiteto posameznika in posameznice. V njegovih dokumentih iz leta 1994 je zapisano, da je seznam področij, na katerih so lezbijke in geji dolg poleg tega je diskriminacija prisotna skoraj povsod; v sistemu zdravstva, izobraževanja, na področju dela, vzgoje itd. Večina članic Evropske unije ima, vsaj tako zatrjujejo v poročilih, urejeno zakonodajo, ki preprečuje diskriminacijo (*naša država še posebej*) na podlagi spolne usmerjenosti, vendar so splošne razmere (*po njihovem mnenju*) še daleč od zagotavljanja vseh človekovih pravic. Problem torej ni v pravni ureditvi ampak nekje drugje. Že s tem se približava rdeči niti zaključka: *Pravna ureditev homoseksualnih razmerjih, ki bi partnerska razmerja teh posebno spolno usmerjenih izenačila v statusu z zakonsko zvezo in družino različno spolnih partnerjev, je*

nepotrebna, že zaradi neučinkovitosti ureditve v praksi. Neučinkovitost izničuje vsakršno ureditev.

Urejanje pravnega položaja homoseksualnih partnerstev je pri nas aktualna tema, ki se je celo preselila v Državni zbor in hitro »neslavno« končala. Različne skupine ljudi se opredeljujejo za in proti t. i. »istospolnim porokam«. V njihovo podporo izvajajo akcije lobiranja in propagando. Nasprotovanja pogosto presegajo mero strpnosti in dobrega okusa. Tako eni kot drugi (*za in proti*) poskušajo svoje resnice spraviti skozi splošno pravno pravilo oziroma vtikati v zakon. Pri tem se ne ozirajo na to, da je v demokratični družbi splošno pravno pravilo predmet dogovora in soglasja med državljani. Takšno dogovarjanje je legitimno orodje za iskanje pravega izmed številnih ponujajočih se rešitev legalizacije homoseksualnih zvez.

Zakonsko in zunajzakonsko zvezo država pravno ureja le na podlagi načela socialne države in samoohranitve družbe. Tako naj ne bi slovenska ustava zagotavljala varstva zakonski zvezi neposredno, ampak le preko varstva družine, torej razmerja med staršema in otrokom. S sistemom socialnega in zdravstvenega varstva država podpira zakonske in zunajzakonske skupnosti, da bi le-te zagotavljale nastajanje novih rodov, ki so v bistvu investicija v prihodnost. Da sta zakonska zveza in zunajzakonska skupnost opredeljeni kot skupnost moškega in ženske, torej ni naključje. V tej namenski posebni skupnosti med moškim in žensko se namreč zrcali zakon narave, kjer se novo življenje poraja iz spolnega razmerja med bitjema različnih spolov. Motiv za pravno urejanje zakonske zveze in zunajzakonske skupnosti tako ni vprašanje čustev oziroma ljubezni in zvestobe med partnerji, ampak povsem praktičen in nujen javni interes. In tako sva še nekoliko bližji rdeči niti pravnega (ne)urejanja homoseksualnih partnerstev. *Preprosto, zakonska zveza moškega in ženske je nujna predpostavka popolne družine, ki je sposobna zagotoviti bodoče rodove kot dejanske nosilce prihodnosti. Tisti, ki ima potomstvo, ima resnično prihodnost.* In da ne bi bilo pomote. Res je, da ustava nikjer izrecno ne določa sklenitev zakonske zveze kot zvezo moškega in ženske. Toda, da ustava vztraja na zakonski zvezi moškega in ženske, je razvidno v nadaljevanju besedila, saj ustava državi nalaga dolžnost varovanja družine, materinstva, očetovstva, otrok in mladine. Po ustaljeni pravni doktrini je jasno, da pojem družine pomeni razmerje med starši in otroci oziroma med staršem in otrokom. Tokrat se ne spuščamo v širše in poljudno razumevanje pojma družina, za nastanek katere obstoj otrok ni nujen.

Zdi se nama smiselno, da lahko država legalizira istospolna razmerja, ko in če bo v družbi prišlo do soglasja, da sme tudi homoseksualna zveza kot razmerje med staršem in otrokom postati družina. Bodisi z rojstvom otroka po naravni oziroma umetni poti bodisi s posvojitvijo. *Če bi dovolili z zakonom o istospolni zakonski zvezi umetno oploditev zdravih žensk, bi bili heteroseksualni pari bili v zakonski in zunajzakonski zvezi diskriminirani.* Zakon o umetni oploditvi zdravih žensk, ne glede na to, ali so samske ali v zakonu, je namreč neslavno propadel na referendumu po volji ljudstva (73 %). *Vrednostno gledano, istospolna skupnost nima soglasne podpore širše skupnosti, (63 % vprašanih zavrača legalizacijo homoseksualne zveze), da je lahko tudi istospolna skupnost primerno okolje za rast, vzgojo in razvoj otrok kot mladih državljanek in državljanov.* Prevladuje mnenje, da je za otroka najbolje, da živi v urejeni družinski skupnosti matere in očeta, ki jo je država dolžna podpirati in spodbujati z zakonodajnimi ukrepi. S tem sva še dva koraka bližje rdeči niti raziskovalne naloge.

Kot rečeno, homoseksualne skupnosti v ničemer ne prispevajo za skupno dobro družbe in zato ne potrebujejo posebne pozornosti glede pravnega urejanja. Pravno urejanje istospolne skupnosti tudi ni neposredno opravičeno na podlagi načela socialne države. Istospolne osebe namreč same po sebi niso neka ogrožena ali posebna skupina državljanek in državljanov, ki bi z vidika humanosti potrebovali posebno pravno ureditev in zaščito. *Obstoječi pravni sistem*

socialne in pravne države namreč že sedaj istospolnim osebam omogoča, da v skladu in na podlagi civilnega prava uredijo medsebojna pravna razmerja avtonomno, v skladu s svojo voljo. S pravnim poslom med dvema ali več istospolnimi osebami oziroma s pogodbo je mogoče uveljaviti praktično vse pravne ugodnosti, ki naj bi izhajale iz pravno priznane istospolne zveze. Tako je v bistvu pravno urejanje istospolnih partnerstev na podoben način kot urejanje zakonske zveze in družine (gre za ustavno kategorijo) popolnoma odveč. Podobno meni tudi naša mlada javnost, ki z absolutno večino (70 %) nasprotuje takšni rešitvi.

Poskusi legalizacije homoseksualnih partnerstev pri nas izhajajo iz leta 1998. Tedaj je posebna komisija pri Ministrstvu za delo, družino in socialne zadeve obravnavala besedilo predloga zakona (osnutek je pripravil Inštitut za civilno pravo pri Pravni fakulteti Maribor), ki naj bi omogočal pravno ureditev partnerskih razmerij med istospolnima partnerjema oziroma partnerkama. Zatem je sledil nov Predlog zakona o istospolni partnerski zvezi, ki ga je januarja letos vložila skupina poslancev Liberalne demokracije, ki je ravno tako ostal samo poskus. In sedaj je aktualen nov predlog nove oblasti, ki naj bi omogočal sklenitev t. i. registriranega partnerstva.

Ob tem je potrebno opozoriti na razliko med registriranim partnerstvom in zakonsko zvezo. Zagovorniki legalizacije istospolnega partnerstva trdijo, da so pravice, ki izhajajo iz registriranega partnerstva občutno manjše od tistih, ki izvirajo iz sklenitve zakonske zveze. Najbrž zaradi kritik civilne družbe oziroma nevladnih organizacij in asociacij za varstvo družbenih manjšin je v pripravi novi predlog Zakona o registriranih istospolnih zvezah. Vladajoče politične stranke, ki jih vodi Slovenska demokratska stranka, so v slogu svoje tradicionalne naravnosti proti izenačevanju položaja homoseksualnih in heteroseksualnih zvez, niso pa proti legalizaciji istospolnih partnerstev. Tako kot v naravi, tudi v družbi ni nič enakega. Gre samo za vprašanje načina legalizacije homoseksualnih zvez. Sedanja opozicija, ki jo predstavljata Liberalna demokracija Slovenije in Združena lista socialnih demokratov, pa so tudi v času pozicije in danes za izenačitev položaja obeh vrst na spolu oziroma seksu temelječih skupnosti.

In še enkrat zelo na kratko. Obstoj istospolne skupnosti v Sloveniji je potrebno urediti tako, da se pripadnikom teh skupnosti zagotovijo vse temeljne osebne, politične, ekonomske, socialne in kulturne pravice. Torej je potrebno ravnati v skladu z dikcijo 14. člena slovenske ustave. Pri tem moramo upoštevati družbeni pomen teh partnerstev, izkušnje drugih evropskih demokracij, naravno drugačnost samih homoseksualnih razmerij in stopnjo družbenega soglasja o načinu ureditve njihovega položaja. Izredno pomembno je, da ta razmerja v naši družbi niso bila nikoli kriminalizirana in legalizirana. To je posebno področje intimne in zasebne spolne identitete v katero naj se država ne vtika. In država po svoji logiki, skrbi za ureditev tistih razmerij, ki so pomembna za družbo in javni interes ter za varstvo temeljnih človekovih pravic in svoboščin. Ob vsem tem ne smemo spregledati tudi dikcijo 53. člena Ustave, ki ureja položaj zakonske zveze in družine. To pomeni, da v sedanji obstoječi ustavni ureditvi ni mogoče na enak način urediti obe spolni skupnosti. Temu nasprotuje tudi (mladina) slovenska javnost.

In še nekaj besed o stališču naše javnosti o vprašanju pravne ureditve (legalizacije) istospolne zveze v Sloveniji. Absolutna večina vprašanih (58 %) meni, da istospolna razmerja niso naraven pojav med ljudmi in kot tak se ne morejo urediti enako kot tista, ki jih javnost sprejema za naraven pojav. Zato je absolutna večina vprašanih (55 %) odgovorila, da je istospolno nagnjenje v bistvu posebna intimna spolna identiteta posameznika. Osebna spolna identiteta je zelo širok pojem. Krivično je, kadar se danes pojem osebne spolne identitete izključujoče deli na homoseksualnost in heteroseksualnost. Mnoge skupine ljudi, ki imajo drugačne spolne potrebe (sodomija, nekrofilija, ali bigamija) in se jih ne omenja, so v tem

primeru v položaju diskriminiranih skupin ali pa potencialni iskalci novih pravic in izenačitev. Kaj, če je iskanje druge spolne identitete modna muha ali podzavestna potreba po nasprotovanju obstoječi klasični družini, ki je očitno v krizi?

Rezultati raziskave so pokazali, da naša javnost opaža naraščanje števila istospolnih pojavov. Toda javnost meni, da v bistvu ne gre za dejanske nove primere homoseksualnosti med ljudmi, ampak da je sedaj okolje postalo bolj liberalno, tolerantno do njihovih posebnosti in se jim ni potrebno več skrivati. Anketiranci so pokazali veliko strpnosti (70 %) do ureditve položaja istospolnih razmerij oziroma partnerstev. Samo 30 % anketiranih ne bi dovolilo pravno ureditev istospolnih razmerij na enak način, kot je urejeno razmerje med različnospolnimi parterji. Odstotek tolerance, vsaj tako domnevava, ne izhaja iz dejanske neomejene strpnosti do drugačnih, ampak je predvsem posledica nepoznavanja predlogov za ureditev istospolnih zvez in ravno tako pravne ureditve zakonske zveze. Relativna večina vprašanih (45 %) je prepričanih, da je legalizacija istospolnih partnerstev dobrodošla v neki primerni obliki, ni pa nujna. To pomeni, da se v družbi ne čuti pritisk ali nasilje nad to družbeno manjšino in zato ni niti občutka potrebe po pravni zaščiti ureditve.

Pravna ureditev ali (ne)ureditev položaja istospolnih skupnosti po mnenju naših dijakov in študentov nima nobenega vpliva na dejanski družbeni in gospodarski razvoj Slovenije. Ugotovili sva tudi to, da mladina ne pozna dejansko formalnopravno problematiko urejanja položaja te posebne skupine ljudi. Morebitno sprejetje zakona, ki bi na enak način urejal položaj istospolnih in različnospolnih zvez bi po mnenju vprašanih dejansko pomenil spoštovanje načela o prepovedi diskriminacije. Tako bi bili korak bližje k pomiritvi razgretih nasprotij. Največji odstotek vprašanih (41 %) o posledicah sprejetja zakona, ki ne bi na enak način uredil prva in druga razmerja, ne ve nič. Največ pomislekov vzbujajo odgovori na vprašanje, katera pravica naj bo urejena v bodoči pravni ureditvi. Večina meni, da je potrebno jasno in nedvoumno opredeliti (ne)možnost posvojitve otroka in njegove vzgoje v enospolni družini. Mladi so namreč mnenja (63 % se je tako izreklo), da enospolne družine ne bi smele vzgajati otrok, ne glede na to, ali gre za posvojene ali otroke enega izmed partnerjev. Sprejetje zakona, je po mnenju večine dijakov in študentov, nujno že zaradi formalne odprave diskriminacije te manjšine v naši družbi, šele potem so še drugi interesi in z njimi povezane pravice.

In ne nazadnje, ženski del mladinske populacije se je pri vseh vprašanjih s svojimi odgovori pokazal kot bolj toleranten del človeštva. Moški so s svojimi odgovori pokazali večjo agresivnost do homoseksualnih partnerstev. Seveda, zakaj je to tako, je vprašanje in problem naslednje raziskave. Razlaga za to prav gotovo obstaja. Ni preveč spodbudno spoznanje, da mladi ne poznajo potrebne poti za reševanje vprašanja legalizacije enospolnih partnerstev. Nespodbudno je tudi njihovo ne zanimanje za dogajanja v širši družbi. Sprejetje zakona o enospolni zvezi, ne glede na to, kakšna bo njegova vsebina, je dejanje odločitve večine (preko svojih poslancev v Državnem zboru) o pravicah manjšine. Tudi s tega zornega kota gledano se jasno kaže, da je problematika, ki sva se je lotili zelo kompleksna.

4 LITERATURA IN VIRI

1. PRISTAVEC TRATAR Evelin, Pravna praksa št. 31, Registracija istospolnih skupnosti, str.P-VII, 11. September 2003
2. LEŠNIK Avgust, Od despotizma k demokraciji – Razvoj ustavnosti in parlamentarizma, str. 65, Ljubljana 2000
3. Dr. KAUČIČ Igor in dr. GRAD Franc, Ustavna ureditev Slovenije, str. 107-108, Ljubljana 2003
4. NAGLIČ, A., Libertarna država in urejanje istospolnih zvez, št. 11, str.21 in 22, 2004
5. <http://images.google.com/imgeres?imgurl>
6. http://www.zzjzpgz.hr/nzl/12/27_1.jpg&imgrefurl
7. http://www.delo.si/index.php?sv_path=41,35,34149
8. www.kapis.org/clanki-partnerstva-kajjevozadju.html
9. www.delo.si/article.print.php?ID=34149
10. www.druzina.si/ICD/spletnastran.nsf/all/53703112E69ED582C1256F790039110B
11. <http://www.mladina.si/iskanje/?q=istospolna+partnerstva&x=5&y=9>

5 PRILOGE

5.1 Anketni vprašalnik

ANKETA

V tem šolskem letu 2004/2005 poteka raziskovanje pravne ureditve istospolnih partnerjev, ki jo izvajava dijakinji Poslovno – komercialne šole Celje, v okviru raziskovalne naloge pri sociologiji. Pred vami je anketa, za katero upava, da jo boste izpolnili po vašem mnenju, kar bi nama zelo pripomoglo pri reševanju raziskovalne naloge, ki sva si jo zadali. Vprašalnik je anonimen.

Hvala za razumevanje!

1. **Ali so istospolna razmerja (homoseksualna) po vašem mnenju naraven pojav?**
 - a) ne
 - b) da

2. **Če ste že pri prvem vprašanju odgovorili pritrdilno, ali menite, da je (obkrožite eno ponujeno možnost, ali pa pod d) vpišite svoje mnenje):**
 - a) pojav istospolnih nagnjenj ena izmed nadzornih ukrepov narave nad številom rojstev
 - b) »napaka« narave pri razdeljevanju moških in ženskih hormonov v telesu
 - c) to v bistvu posebna »spolna« intimna identiteta
 - d) nič od tega ampak: (napišite svoje mnenje): _____

3. **Ali imate občutek, da v vašem okolju število istospolno usmerjenih ljudi narašča (obkroži eno ponujeno možnost) ?**
 - a) ne
 - b) da
 - c) nič ne opazim

4. **Če imate občutek, da število istospolnih partnerstev narašča, potem je to zaradi (obkroži eno ponujeno možnost, ali dopiši svoje mnenje)**
 - a) vse večje dejanske potrebe ljudi po istem spolu
 - b) spremenjenega pogleda na ta pojav in se ljudi več ne skrivajo
 - c) modnega trenda in potrebe da si »in«
 - d) nič od tega, ampak (napišite svoje mnenje): _____

5. **Ali nasprotujete temu, da bi istospolna partnerstva bila na enak način urejena kot različno spolna partnerstva (obkroži eno ponujeno možnost)?**
 - a) da
 - b) ne
 - c) mi je vseeno, lahko ostane tako kot je

6. Ali menite, da je legalizacija istospolnih partnerstev nujna (obkroži eno ponujeno možnost)?

- a) da
- b) ne
- c) ne vem

7. Ali menite, da Slovenija zaostaja v splošnem razvoju, zato ker še ni izpeljala legalizacije (obkroži eno ponujeno možnost)?

- a) da
- b) ne
- c) ne vem

8. Ali poznate vsebino Predloga zakona o istospolni partnerski zvezi?

- a) da
- b) ne
- c) me sploh ne zanima

9. S sprejetjem Zakona o isto-spolni zvezi, ki ne bi urejal pravice in obveznosti na enak način, kot zakon, ki ureja različno-spolne zveze, bi se to dejanje lahko razumelo kot:

- a) kršitev enakopravnosti
 - b) kompromis zaradi družbene nestrpnosti
 - c) prvi korak k postopni izenačitvi istospolnih partnerstev oziroma istospolnih zvez
 - d) ne vem
 - e) drugo
-
-

10. Katera izmed pravic bi morala biti obvezno zagotovljena v zakonu, ki bo urejal isto-spolne zveze (obkrožite le eno možnost, pravico)?

- a) pravica do davčnih olajšav
- b) pravica do dedovanja
- c) pravica do pokojnine po partnerju(ici)
- d) starševske oziroma posvojiteljske pravice
- e) drugo _____

11. Katera pravica bi morala biti v ospredju celotne pravne ureditve isto-spolnih zvez ?

- a) odprava diskriminacije gejev in lezbijk
- b) večja socialna in ekonomska varnost partnerjev / partneric
- c) večja socialna in ekonomska varnost otrok
- d) pravna zaščita partnerske skupnosti

12. Ali je sprejemljiva rešitev, ki dovoljuje isto-spolnim zvezam, da posvojijo in vzgajajo otroke?

- a) da
- b) ne
- c) za nobeno ceno, ker bi bila cela družba isto-spolno usmerjena

13. Ali bi bilo sprejemljiva posvojitev umetno spočetega otroka enega od partnerjev v isto-spolni zvezi?

- a) da
- b) ne
- c) za nobeno ceno

14. Spol

- a) ženski
- b) moški

15. Izobrazba

- a) srednješolsko
- b) višje-visokošolsko

16. Kraj bivanja

- a) vas, podeželje
- b) mesto

RAZISKOVALNA NALOGA: Pravna ureditev istospolnih partnerjev

ŠIFRA: drugačnost

MENTOR: dr. Božidar Veljković, prof.

AVTORICI: Florijana Sušec in Nataša Mrzdovnik

RAZRED: 3.a